

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Ensihoidon koulutusohjelma

Atte Mikkola, Tiia Mononen

HAUKKU PELASTAA –

PELASTUSKOIRAOHJAAJIEN ENSIAPUTAIDOT JA ENSIAPUKOULU-

TUKSEN TARVE

Opinnäytetyö 2015

TIIVISTELMÄ

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Ensihoidon koulutusohjelma

MIKKOLA, ATTE

& MONONEN, TIIA Haukku pelastaa: Pelastuskoiraohjaajien ensiaputaidot ja ensiapukoulutuksen tarve

Opinnäytetyö 50 sivua + 11 liitesivua

Työn ohjaaja Lehtori Anna-Maija Uusoksa

Toimeksiantaja Suomen Pelastuskoiraliitto ry

Toukokuu 2015

Avainsanat *ensiapu, pelastuskoira, etsintä,*

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, millaisia ensiaputaitoja Suomen pelastuskoiraliiton alaisien pelastuskoirayhdistysten koiraohjaajilla on sekä kuinka näitä taitoja hankitaan ja ylläpidetään. Tutkimuksessa selvitettiin myös, millaista koulutusta pelastuskoiraohjaajat kokevat tarvitsevansa sekä ihmisen että koiran ensiavun osalta.

Opinnäytetyö tehtiin kvantitatiivista tutkimusmenetelmää käyttäen. Sitä varten laadittiin kaksi kyselylomaketta, joista toinen suunnattiin pelastuskoiraohjaajille ja toinen pelastuskoirayhdistyksiensä vastuuhenkilöille. Jäsenkyselyn vastausprosentti oli 17,4 % ja yhdistyskyselyn 38,5 %.

Tutkimuksessa kävi ilmi, että pelastuskoiraohjaajat pitivät ensiaputaitoja tärkeinä ja haluavat koulutusta aiheesta. Tärkeimmiksi koettuina osa-alueina esille nousivat lämpötilojen aiheuttamien vammojen ensiapu, murtumien ja nyrjähdysten ensiapu, loukkaantuneen nosto ja siirto sekä aikuisen puhallus-paineluelvytys. Pelastuskoiraohjaajat pitivät ensiapuosaamistaan melko hyvänä. Suurimmalla osalla pelastuskoiraohjaajista oli aikaisempaa ensiapukoulutusta taustalla.

Tutkimustuloksista voidaan tehdä seuraavat kehittämissuhteet: Suomen Pelastuskoiraliitto sekä Vapaaehtoinen pelastuspalvelu (Vapepa) voisivat järjestää pelastuskoiraohjaajien ja muun etsintähenkilöstön tarpeisiin räätälöityä ensiapukoulutusta säännöllisesti, sillä etsintähenkilöstö hyötyisi ensiapukoulutuksesta. Koiran ensiapukurssin järjestämisen tarvetta voitaisiin tulevaisuudessa selvittää tarkemmin.

ABSTRACT

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

University of Applied Sciences

Emergency Care

MIKKOLA, ATTE

MONONEN, TIIA The First Aid Skills and Demand for First Aid Training among
Search and Rescue Dog Handlers

Bachelor's Thesis 50 pages + 11 pages of appendices

Supervisor Anna-Maija Uusoksa, Senior Lecturer

Commissioned by Suomen Pelastuskoiraliitto ry – The Finnish Search and Rescue
Dog Association

May 2015

Keywords first aid, search and rescue dog, search and rescue

The aim of the thesis was to examine the first aid skills of the search and rescue dog (SAD) handlers in the Finnish Search and Rescue Dog Association. The main questions were how the first aid skills are obtained and updated among the SAD handlers and what kind of first aid training the handlers would like to receive.

The thesis was completed using a quantitative research method. Two different surveys were made: the other was sent to SAD handlers and the other one was sent to regional SAD unions all over the country.

According to the results, most of the SAD handlers value first aid skills and they would like to receive more training in the matter. The SAD handlers ranked the treating of hyper- and hypothermia and bone fractures the most important skill as well as cardio-pulmonary resuscitation (CPR). When asked about their own first aid skills, the SAD handlers considered them quite competent. Most of the SAD handlers had attended and completed previous first aid courses.

The following development suggestions came up on the basis of the thesis: the Finnish Search and Rescue Dog Association could organize special first aid training directed to the SAD handlers and other voluntary search and rescue personnel. The first aid training would be beneficial for the people participating in the searches. In addition, the organizing of the dog first aid training could be further clarified.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	6
2	PELASTUSKOIRATOIMINTA	7
	2.1 Suomen Pelastuskoiraliitto ry	7
	2.2 Etsinnät	9
3	ENSIAPU	10
	3.1 Lainsäädäntö	10
	3.1 Ensiapuosaaminen	11
4	KOIRAN ENSIAPU	14
	4.1 Tekohengitys ja elvytys	14
	4.2 Verenvuodot ja murtumat	15
	4.3 Kyynpuremat ja hyönteisten pistot	16
	4.4 Hypo- ja hypertermia	17
5	SUOMEN PUNAINEN RISTI	19
	5.1 Ensiapukurssit	19
	5.2 Koulutusprosessi	20
6	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	20
	6.1 Tutkimusongelmat	20
	6.4 Aineiston keruu ja analysointi	23
	6.5 Aikaisemmat tutkimukset ja opinnäytetyöt	24
	6.6 Kansainväliset tutkimukset	24
7	TUTKIMUSTULOKSET	28
	7.1 Taustatiedot	28
	7.2 Ensiapukoulutustausta	30
	7.3 Ensiapukoulutuksen tarve	32
	7.4 Pelastuskoiraohjaajien ensiaputaidot	34

7.5	Koiran ensiapu	37
7.6	Kysely pelastuskoirayhdistyksille	39
8	POHDINTA	42
8.1	Tulosten tarkastelu	42
8.2	Tutkimuksen luotettavuus	44
8.3	Tutkimuksen eettisyys	45
8.4	Käytettävyys ja kehittämissuhteita	46
	LÄHTEET	49
	LIITTEET	52

1 JOHDANTO

Vapaaehtoisten pelastustoiminta on luotu toimimaan viranomaisten apuna erityisesti laajaa pelastushenkilöstöä vaativissa tehtävissä, kuten kadonneen henkilön etsinnässä tai luonnonmullistusten aiheuttamissa tilanteissa. Suomessa tätä toimintaa järjestää Vapaaehtoinen pelastuspalvelu (Vapepa), joka on Suomen Punaisen Ristin koordinoima 50 järjestön ja yhteisön yhteenliittymä. Yleisin tehtävä, jolle Vapaaehtoisen pelastuspalvelun vapaaehtoiset hälytetään, on kadonneen henkilön etsintä. (Tietoa Vapepasta 2014.)

Koulutettu pelastuskoira vastaa etsinnässä jopa usean kymmenen ihmisen työpanosta (Nieminen 2007, 19). Tämän vuoksi pelastuskoirat ja niiden ohjaajat ovat tärkeässä asemassa etsintöihin ryhdyttäessä. Pelastuskoiratoiminnasta vastaa Suomessa kaksi liittoa, Suomen Pelastuskoiraliitto ja Suomen Palveluskoiraliitto. Tässä opinnäytetyössä keskitytään Suomen Pelastuskoiraliittoon ja sen alla toimiviin pelastuskoirayhdistyksiin.

Vapaaehtoisessa pelastustyössä ensiaputaidot ovat ensiarvoisen tärkeitä. Paikalla ollessaan usein ensimmäisenä ja henkeä pelastavat toimenpiteet tulee aloittaa välittömästi. Tämä opinnäytetyö syntyi tarpeesta kartoittaa Suomen Pelastuskoiraliiton pelastuskoiranohjaajien ensiaputaitoja ja niihin liittyvän koulutuksen tarve. Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, millaisia ensiaputaitoja pelastuskoiraohjaajilla on ja miten niitä on hankittu. Työssä selvitetään myös, millaista ensiapukoulutusta pelastuskoiraohjaajat kokevat tarpeelliseksi järjestää.

Koira on pelastuskoiraohjaajalle paitsi perheenjäsen ja kumppani, myös tärkeä työväline. Etsintätilanteissa koira voi joutua onnettomuuden tai sairastumisen uhriksi siinä missä etsijät ja etsittävätkin, joten pelastuskoiraohjaajan on tärkeää hallita myös koiran ensiavun perusteet. (Haarni 2014.) Opinnäytetyöhön otettiin mukaan myös selviytyminen koiran ensiapukurssin järjestämisen tarpeellisuudesta.

2 PELASTUSKOIRATOIMINTA

Koiran hajuaisti on korvaamaton, ja sitä osataan nykyään käyttää hyödyksi monenlaisien asioiden etsimisessä. Kadonneiden ihmisten ja esineiden lisäksi koirat voivat paljastaa muun muassa homevaurioita, salakuljetettavia aineita, huumeita, rahaa tai erilaisia sairauksia. (Viitala 2005, 13.) Pelastuskoira, jolla on parempi hajuaisti, parempi kuulo ja suurempi liikkuvuus kuin kellään muulla etsintään osallistuvalla, voi tehdä 15–25 ihmisen etsintätyön (Nieminen 2007, 19).

Pelastuskoiratoiminnalla on juuret pitkällä historiassa. Jo 1800-luvulla bernhardin-koiria käytettiin Alpeilla lumeen hautautuneiden koirien etsimiseen. Alun perin luostareiden vahdeiksi tarkoitettut koirat seurasivat munkkeja lumivyöryalueiden uhrien etsintätehtäviin ja osoittautuivat korvaamattomiksi apureiksi. 1890-luvulla aloitettiin ensimmäisten lääkintähuoltokoirien koulutus Saksassa. Nämä koirat olivat sotilaskäytössä ja etsivät haavoittuneita sotilaita taistelukentiltä. Lääkintähuoltokoiria on käytetty ihmisten apuna myös Suomen sodissa. (Nieminen 2007, 19–20.)

Nykyään pelastuskoiratoiminta on laajalle levinnyttä ja viranomaistaholta tarkasti koordinoitua. Pääasiassa pelastuskoiria ja niiden ohjaajia koulutetaan toimimaan viranomaisten apuna kadonneiden henkilöiden etsinnässä. Suomessa tätä toimintaa järjestää Suomen Punaisen Ristin koordinoima Vapaaehtoinen Pelastuspalvelu (Vapepa), joka on 50 järjestön ja yhteisön muodostama vapaaehtoisten auttajien verkosto. (Tietoa Vapepasta 2014.) Vapepan jäsenet ovat sitoutuneet avustamaan viranomaisia pelastuspalvelutehtävissä ilman henkilökohtaista hyödyntävoittelua (Poliisin ja vapaaehtoisjärjestöjen yhteistoiminta 2013).

2.1 Suomen Pelastuskoiraliitto ry

Etsinnöissä käytettävien koirakoiden kouluttamisesta ja testaamisesta vastaavat Suomessa kaksi eri tahoa: Suomen Palveluskoiraliitto ja Suomen Pelastuskoiraliitto. Suomen Pelastuskoiraliitto on perustettu vuonna 1997, ja se on sekä Vapaaehtoisen pelastuspalvelun että Suomen pelastusalan keskusjärjestön jäsen. (Nieminen 2007, 30.)

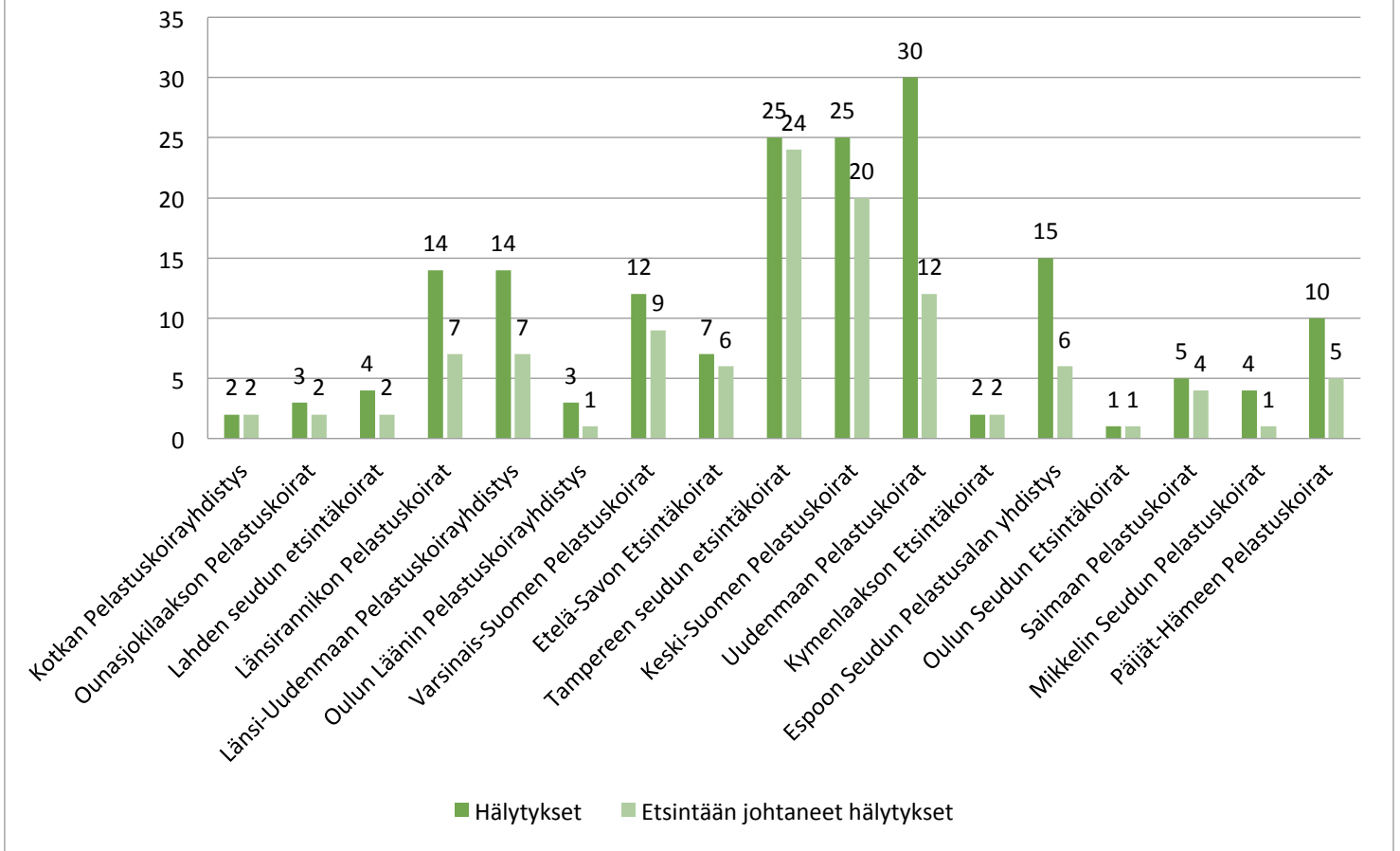
Pelastuskoiran koulutus sisältää sekä haku- että jälkityöskentelyä, raunio-, taajama- ja rakennusetsintää sekä tottelevaisuutta ja hallittavuutta. Koulutuksen edistymistä seurataan pelastuskoirakokeilla, joiden tarkoituksena on todeta koiran ja ohjaajan kyky

toimia erilaisissa olosuhteissa. Pelastuskoiraksi soveltuu perusterve, yhteistyöhaluinen ja sosiaalinen koira rodusta riippumatta. (Suomen Pelastuskoiraliiton toiminta 2014.)

Etsintöihin osallistuvat vapaaehtoiset toimivat Pelastuskoiraliiton alaisten jäsenyhdistysten hälytysryhmissä eri puolilla Suomea. Hälytysryhmään päästäkseen koiranohjaajan tulee käydä Vapaaehtoisen Pelastuspalvelun etsintäkurssi, Suomen Punaisen Ristin Ensiapu 1 -kurssi sekä hallita viestintävälineiden käyttö ja maastossa suunnistus. Kurssien suorittamisen voi myös korvata hankkimalla vastaavat taidot esimerkiksi ammatin tai muun harrastuksen kautta. Hälytysryhmässä voi toimia ilman hälytyskelpoista koiraakin, esimerkiksi suunnistajan tai ryhmänjohtajan tehtävissä. (Haarni 2014.) Viranomaisen apuna etsinnöissä toimivilla koirilla tulee olla suoritettuna Pelastuskoiraliiton omien kokeiden lisäksi pelastuskoirakon käyttöönottotarkastus viranomaiskäyttöön (Poliisin ja vapaaehtoisjärjestöjen yhteistoiminta 2013). Pelastuskoiraakoita on myös sijoitettu kuntien väestönsuojeluorganisaatioihin poikkeusolojen, esimerkiksi rakennussortumien tai luonnonmullistusten varalta (Suomen Pelastuskoiraliiton toiminta 2014).

Vuonna 2014 Pelastuskoiraliittoon kuului 26 yhdistystä, joiden yhteinen jäsenmäärä oli 869 henkilöä. Jäsenyhdistyksissä oli 23 hälytysryhmää, näissä yhteensä 347 jäsentä ja 120 hälytyskelpoista koira. Väestönsuojeluorganisaatioihin oli sijoitettuna 35 koira ja 62 ihmistä. Vuonna 2014 Pelastuskoiraliiton jäsenyhdistysten hälytysryhmät saivat yhteensä 176 etsintähälytystä, joista 111 johti etsintään. (Pelastuskoiraliiton tilastot.) Kuvassa 1 on esillä vuoden 2014 hälytykset ja etsintöihin johtaneet hälytykset yhdistyksittäin. Kuvasta on jätetty pois kahdeksan yhdistystä, joille ei tilastoitu vuoden aikana yhtään hälytyksiä tai etsintöjä.

Hälytykset yhdistyksittäin vuonna 2014

Kuva 1. Pelastuskoiraliiton hälytykset ja etsintään johtaneet hälytykset vuonna 2014. Lähde: Pelastuskoiraliiton tilastot 2014.

2.2 Etsinnät

Katoamisilmoituksia tehdään Suomessa päivittäin. Rauhan aikana syyt henkilön katoamiseen voivat olla moninaiset: eksyminen, karkumatka perhekodista tai laitoksesta, tapaturma, onnettomuus, katastrofi tai luonnonmullistus, sairaskohtaus, alkoholi- tai huumesekoilu, itsemurha tai rikokset. (Kuosma 2011, 15.)

Kadonneen henkilön etsinnästä sisämaassa ja sisävesialueilla vastaa poliisi, merellä rajavartiolaitos. Etsintä käynnistetään, jos kadonneen epäillään joutuneen hengenvaaraan, onnettomuuteen tai rikoksen uhriksi. Etsintöjen käynnistämisenopeuteen vaikuttaa muun muassa säätila, vuoden- ja vuorokaudenaika sekä kadonneen henkilön tiedot.

Lapsia, vanhuksia tai itsestään huolehtimaan kykenemättömiä henkilöitä lähdetään usein etsimään varhaisemmassa vaiheessa. (Kuosma 2011, 21.)

Poliisi voi määrätä jokaisen terveydentilaltaan ja henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan tehtävään kykenevän 18–54-vuotiaan henkilön avustamaan poliisia hengenvaarassa olevan kadonneen etsimisessä, ihmishengen pelastamisessa ja loukkaantuneen auttamisessa (Poliisilaki 7.4.1995/493). Etsintää johtava poliisimies tekee päätöksen vapaaehtoisjärjestön käyttämisestä etsintätehtävissä, joita voivat olla varsinaisen etsinnän lisäksi henkilöstön huoltotehtävät, evakuiduista huolehtiminen tai eristetyin alueen valvonta (Poliisin ja vapaaehtoisjärjestöjen yhteistoiminta 2013).

3 ENSIAPU

3.1 Lainsäädäntö

Suomessa jokaisella on auttamisvelvollisuus hätätilanteissa. Auttamisvelvollisuudesta on säädetty kolmessa eri laissa: Tieliikennelaki (267/1981 § 57, § 58), Pelastuslaki (468/2003 § 28, § 46) sekä Poliisilaki (493/1995 § 45). Lisäksi työturvallisuuslain (1383/2002 § 12) mukaan työpaikalla tulee olla riittävä määrä ensiapukoulutettuja henkilöitä ja ensiaputaitoja tulee harjoitella (Sahi, Castren, Helistö & Kämäräinen 2015, Ensiapuopas).

Tieliikennelain § 57 mukaisesti tienkäyttäjän tulee kuljettaa avuntarpeessa oleva hoitoon. Mikäli ajoneuvo ei siihen sovellu, tulee hänen kuitenkin auttaa kuljetuksen järjestämisessä. Pykälän 58 mukaan onnettomuudessa osallisena olevan tienkäyttäjän on osallistuttava hätäensiavun antamiseen. (Tieliikennelaki 267/1981.)

Pelastuslain § 28 mukaan jokainen, joka huomaa tulipalon tai sen vaaran, on velvollinen osallistumaan hätäsammutukseen ja tekemään hätäilmoituksen viipymättä. Saman lain § 46 mukaan jokaisella kansalaisella on velvollisuus osallistua pelastustoimiin, mikäli tähän pelastustoiminnan johtajan mukaan on tarve. (Pelastuslaki 468/2003.)

Poliisilain § 45 mukaan jokaisen 18–54-vuotiaan terveydentilaltaan terveen henkilön tulee osallistua päällystöön kuuluvan esimiehen käskystä hengenvaarassa olevan ihmi-

sen etsintöihin, pelastamiseen, auttamiseen, sekä huomattavan omaisuusvahingon tai ympäristöhaitan torjumiseen (Poliisilaki 493/1995).

3.1 Ensiapuosaaminen

Ensiapuosaamisen juuret ovat sotatantereella. Vuonna 1859 sveitsiläinen Henry Dunant sai Solferinon taisteluiden varjossa ajatuksen vapaaehtoisista puolueettomista auttajista. Pian Genevessä järjestettiin toimikunta, jossa Dunantin ajatusten perusteella luotiin Punaisen ristin kansainvälinen komitea. (Punaisen ristin historia.)

Ensiapua tarvitaan monenlaisissa tilanteissa. Yleisimpiä hätätilanteita, joita auttajat koulutetaan kohtaamaan, ovat muun muassa elottomuus, tajuttomuus, kouristuskohtaukset, hengenahdistus sekä murtumat ja nyrjähdykset.

Elottomuuden oireita ovat tajunnan menettäminen sekä hengitystyön ja verenkierron loppuminen. Alkuvaiheessa saattaa esiintyä myös kouristelua ja epänormaalia hengitystä. Suurin osa elottomuuksista johtuu sydäntapahtumista, kuten infarktista tai rytmihäiriöistä. Muita syitä voivat olla traumaattiset tapaturmat ja vaikeat aivotapahtumat. Tärkeintä elottoman potilaan hoidossa on välittömästi aloitettu painelu-puhallus-elvytys. Ohjeistuksena on kolmekymmentä painallusta kahta puhallusta kohden. Ensiapukoulutuksessa korostetaan nopean elvytyksen aloittamista sekä lisäävun nopeaa soittamista. (Korte & Myllyrinne 2012, 34.)

Tajuttomuus on 11:nneksi yleisin syy ambulanssin hälyttämiseen pääkaupunkiseudulla. Tajuttomuuden syy voi olla esimerkiksi sydänperäinen, aivoperäinen, aineenvaihdunnallinen tai myrkytyksellinen. (Kuisma, Holmström, Porthan, Nurmi, & Taskinen 2007, 373).

Maallikon ensiavun tarkoituksena on turvata tajuntansa menettäneen potilaan hengitys taivuttamalla päätä taakse ja asettamalla potilas kylkiasentoon, ettei ruuansulatuskanavasta mahdollisesti nouseva oksennus pääse hengitysteihin. Lisäksi on tärkeää soittaa hätäkeskukseen avun saamiseksi paikalle. (Clever, Crawford & Armstrong 2006, 73.)

Kouristuskohtauksiin voi olla useita syitä, joista yleisin on epilepsia. Epilepsia on aivojen sairaus, jossa potilaalla on taipumus saada epileptisiä kohtauksia. (Kälviäinen,

Ansakorpi, Flander, Immonen, Keränen, Kivistö & Peltola 2015.) Kohtauksen jälkeen potilas on tyypillisesti sekava, mutta tulee nopeasti takaisin tajuihinsa. Maallikon ei tule yrittää pysäyttää kouristelua, mutta potilasta tulee estää vahingoittamasta itseään kohtauksen aikana. Mikäli kohtaus kestää yli viisi minuuttia potilaan tulematta välillä tajuihinsa, tulee auttajan soittaa hätäkeskukseen. Tällöin kyseessä voi olla pitkittynyt epileptiakohtaus, joka vaatii nopeaa hoitoa. (Kälviäinen ym. 2015.)

Hengenahdistus on yleinen oire, jonka aiheuttajat voidaan jakaa keuhkoperäisiin, sydänperäisiin ja psyykkisiin syihin. Hengenahdistuksen aiheuttajista yleisimpiä ovat krooninen obstruktiivinen keuhkosairaus, keuhkopöhö, astmakohtaus, hyperventilaatioyndrooma, keuhkoembolia ja keuhkokuume. (Kuisma, Holmström, Porthan, Nurmi, & Taskinen 2007, 315–318.) Ensiapuna autetaan potilas asentoon, jossa tämän on helpointa hengittää. Mikäli potilas on tukehtumisvaarassa hengitysteihin joutuneen vierasesineen vuoksi, lyödään lapojen väliin viisi kertaa. Jos tämä ei toimi, suoritetaan Heimlichin ote viisi kertaa. Jos hengitystie-este ei edelleenkään irtoa, vuorotellaan kumpaakin toimenpidettä. (Korte & Myllyrinne 2012, 24.)

Nyrjähdysten ja venähdysten ensiavussa tärkeää on nostaa vahingoittunut raaja koholle ja asettaa sen päälle kylmää. Raaja tulee myös tukea ja sitä voidaan puristaa turvotuksen ehkäisemiseksi. Nivelvamman oireita ovat kipu, turvotus, virheasento, mustelma sekä raajan normaalin käytön estyminen. Murtuma voi olla tyypiltään avo- tai umpimurtuma. Ensiapuna tuetaan murtunutta aluetta ja vältetään sen tarpeetonta liikuttamista. (Cleaver ym. 2006, 150–152.)

Palovamman aiheuttajia ovat kuumat esineet, höyryt, nesteet ja kemikaalit. Vammat luokitellaan kolmeen luokkaan. Ensimmäisessä luokassa vain ihon pintakerrokset ovat vaurioituneet. Toisen asteen palovammat ovat syviä tai pinnallisia, jolloin ihoon ilmestyy rakkuloita. Kolmannen asteen palovammassa ihon kaikki kerrokset ovat palaneet. Alue voi olla harmaa ja hiiltynyt. Ensiapuna palovamma-aluetta viilennetään li-sävahinkojen estämiseksi. Tarvittaessa sen voi myös suojata kostealla kankaalla. Ammattiapua tulee soittaa, jos toisen asteen palovamma on laajuudeltaan suurempi kuin 10 % aikuisilla ja 5 % lapsilla, jos palovamma on hengitysteissä tai jos palovamman on aiheuttanut kemikaali, sähkö tai painehöyry. (Korte & Myllyrinne 2012, 77–79.)

Myrkytystä epäiltäessä tulee selvittää, mitä ainetta potilaan elimistöön on joutunut ja milloin. Tärkeä tieto on myös aineen määrä ja kulkureitti elimistöön, esimerkiksi onko potilas syönyt tai hengittänyt vaarallista ainetta. Potilasta ei tule oksettaa, mutta suussa olevan vaarallisen aineen voi poistaa. Soitto hätäkeskukseen on olennaista. (Korte & Myllyrinne 2012, 87–91.)

Liiallinen lämpöaltistuminen aiheuttaa huonovointisuutta, väsymystä, janon tunnetta, kehon lämpötilan nousua ja jopa tajunnan menetystä. Tällöin puhutaan lämpöhalvauksesta, joka voi oireena olla hengenvaarallinen. Ensiapuna keskitytään potilaan viilentämiseen viemällä hänet varjoon, riisumalla vaatetus ja kastelemalla. Potilaalle voi antaa vettä, jos hän pystyy juomaan. Tarpeellisesta suolan saannista tulee huolehtia. (Korte & Myllyrinne 2012, 82–84.)

Hypotermien potilas on usein paleleva, vapiseva ja jopa sekava ja unelias. Hypotermian asteen muuttuessa vaikeaksi potilas kokee harhaista lämmöntunnetta. Tällöin hän on jo vaarassa menettää tajuntansa. Hypotermisen potilaan hengitys on harvaa ja pinnallista. Ensiapuna on tärkeää saada potilas pois kylmästä. Hänet peitellään mahdollisimman lämpimästi lisäjäähtymisen estämiseksi ja vältetään ylimääräistä liikuttelua. Tajuton potilas tulee asettaa kylkiasentoon. (Korte & Myllyrinne 2012, 85–86.)

Mielenterveyden häiriötiloissa on yleistä, että potilaalla on voimakasta ahdistuneisuutta, masentuneisuutta ja itsemurha-ajatuksia. Potilaalla voi ilmetä myös psykoottista käyttäytymistä, jolloin hän ei kykene erottamaan harhaisia ajatuksiaan oikeasta maailmasta. Puhe ja käytös voi olla sekavaa. Psykkisten häiriöiden ensiavussa pääpainona on potilaan saaminen ammattiavun piiriin. Hänelle tulee puhua rauhallisesti ja oireita vähättelemättä. Myös oma turvallisuus pitää huomioida ja välttää tilanteisiin menemistä yksinään. (Sahi, Castren, Helistö & Kämäräinen 2008, 132.)

Puremien ja pistojen hoito riippuu niiden aiheuttajasta ja altistuneesta kehonosasta. Kyyn puremat voivat usein olla vaarallisia etenkin lapsille ja vanhuksille. Ensiapuna purema-alue pidetään mahdollisimman liikkumattomana ja potilaalle annetaan kortisonilääkkeitä, kuten Kyypakkausta. Jos potilas on allerginen pureman aiheuttajalle, reaktiot voivat moninkertaistua aina anafylaktiseen shokkiin asti. Anafylaktisessa shokissa oireina ovat hengitysvaikeudet, kasvojen, kielen ja nielun turvotukset sekä nokkosrokkotyypinen ihottuma. (Sahi ym. 2008, 114.)

4 KOIRAN ENSIAPU

Koira on pelastuskoiraohjaajalle paitsi perheenjäsen ja kumppani, myös tärkeä työväline. Etsintätilanteissa koira voi joutua onnettomuuden tai sairastumisen uhriksi siinä missä etsijät ja etsittävätkin, joten pelastuskoiraohjaajan on tärkeää hallita myös koiran ensiavun perusteet. (Haarni 2014.)

Vaikka pätevää eläinlääkäriä on yleensä helposti saatavilla, hätätilanteessa koira on kuitenkin omistajansa avun varassa. Koiranomistajan tulee etukäteen suunnitella ja harjoitella koiran pitämistä aloillaan, koiran tutkimista ja ensiavun perustekniikoita. Hätätilanteissa on kyettävä nopeasti arvioimaan tilanne ja tarvittaessa annettava koiralle ensiapua. (Fogle 2013, 381–383.) Vakavissa hätätilanteissa tavoitteena on estää lisävahinkojen syntyminen, lievittää koiran kipua ja ahdinkoa sekä ennen kaikkea järjestää nopea kuljetus eläinlääkäriin (Haikka 2009, 31.)

Vakavien tapaturmien ehkäiseminen on mahdollista tehokkaalla ennakoajattelulla. Koira ei esimerkiksi kannata jättää suljettuun autoon tai kytkettynä paikkaan, johon aurinko saattaa kääntyä paistamaan. Koiran hallittavuus on myös hyvin tärkeä osa tapaturmien ehkäisyä; luoksetulokäskyä noudattava koira on mahdollista kutsua pois uhkaavasta vaaratilanteesta. (Haikka 2009, 27.)

Loukkaantunut koira voi käyttäytyä arvaamattomasti ja purra auttajaansa. Koiralle on hyvä laittaa kuonoside, jos koira on hätäntynyt eikä välttämättömästi ensiaputoimenpiteitä voida suorittaa turvallisesti. Kuonosidettä ei kuitenkaan tule käyttää, jos koiralla on hengitysvaikeuksia, oksentelua tai tajunnantason laskua. Liikuteltaessa loukkaantunutta koira on tärkeää liikuttaa koko vartaloa mahdollisten murtumien tai sisäisten verenvuotojen pahenemisen ehkäisemiseksi. Koira voidaan kuljettaa vetämällä tai kantamalla käyttäen apuna tukevaa kangasta, kuten huopaa, pyyhettä tai takkia. On tärkeää pysyä itse rauhallisena, sillä hermostuneisuus tarttuu myös koiraan. (Haikka 2009, 34)

4.1 Tekohengitys ja elvytys

Jos koiran hengitystoiminta on lakannut, voidaan keuhkoihin johtaa happea tekohengityksen avulla. Ulkoisella sydänhieronta eli paineluelvytyksellä pyritään kierrättämään verta elimistössä. (Fogle 2013, 389.)

Koira asetetaan makaamaan oikealle kyljelleen. Kämmenet (tai sormet, jos koira on pieni) asetetaan päällekkäin koiran rintakehän leveimmälle kohdalle ja tehdään koiran kokoon suhteutettuja painalluksia. Elvytys on tehokasta, jos pulssi tuntuu painallusten aikana reisivaltimossa. Tekohengitystä annetaan pitämällä koiran pää hiukan koholleen ojennettuna. Toisella kädellä suljetaan koiran kuono ja sieraimiin puhalletaan muutaman sekunnin ajan. Ilman kulkeutuminen keuhkoihin voidaan nähdä rintakehän kohoamisena. (Haikka 2009, 32–33.)

Painelu-puhalluselvytyksen tulisi olla tauotonta. Jos elvyttäjiä on useita, annetaan 80–100 painallusta ja 10–12 puhallusta minuutissa. Pienemmällä koiralla voidaan painallusten määrää tihentää. Yksin elvytettäessä vuorotellaan 15 painallusta ja 2 puhallusta. (Haikka 2009, 32–33.)

4.2 Verenvuodot ja murtumat

Haava on vaurio pinta- tai sisäkudoksessa. Yleensä vaurion yhteydessä verisuonet rikkoutuvat, jolloin haava vuotaa verta. Haava voi olla avohaava, jolloin ihon pintakudos on rikkoutunut tai ihonalainen haava, jossa pintakudos on ehjä. (Fogle 2013, 392.)

Kun haava on suuri, avautuva ja läpäisee ihon kaikki kerrokset, se luokitellaan syväksi. Syvän haavan saanut koira tulisi asettaa lepoon ja kohottaa vuotokohta sydämen yläpuolelle, jos vain mahdollista. Haavasta poistetaan vierasesineet ja roskat, mutta syvällä olevat, kookkaat ja vaikeasti irrotettavat vierasesineet tulisi jättää eläinlääkärin poistettavaksi lisävaurioiden välttämiseksi. (Haikka 2009, 37.) Haavaa tulee painaa tarttumattomalla sideharsotaitoksella vähintään viiden minuutin ajan. Jos ensiapuvälineitä ei ole saatavilla, mikä tahansa puhdas ja imevä materiaali, esimerkiksi keittiöpyyhe tai talouspaperi, kelpaa. Taitos voidaan kiinnittää haavateipillä tai muulla sidoksella. Imeviä kerroksia lisätään tarpeen mukaan, mutta alimpia taitoksia ei tule poistaa vuodon lisääntymisen vuoksi. Ensitoimien jälkeen syvän haavan saanut koira tulee toimittaa eläinlääkärin hoitoon. (Fogle 2013, 392.) Pintahaavaan saattaa riittää kotihoito. Eläinlääkärin tulee kuitenkin olla yhteydessä, jos haava on tulehtunut tai sijaitsee herkästi likaantuvassa kohdassa tai taivealueella. (Haikka 2009, 38.)

Luunmurtuma aiheuttaa yleensä hyvin voimakasta kipua. Koira ei pysty käyttämään murtunutta raajaa tai ei suostu liikkumaan. Murtuma-alue voi olla turvonnut tai luu

voi olla oudossa asennossa. (Fogle 2013, 397.) Avomurtumassa luun päät voivat työntyä pintakudoksen läpi (Haikka 2009, 197).

Murtuma tulee suojata tukevalla siteellä, mutta lastoittamista on syytä harkita. Väärin tehtynä lasta voi aiheuttaa lisävaurioita ja estää verenkiertoa vamma-alueelle. Avomurtumassa haava tulee puhdistaa ja sen päälle tulee asettaa puhdas sidos. Aina murtumaa epäiltäessä koira tulee saattaa pikaisesti eläinlääkärin hoitoon. (Haikka 2009, 197.)

4.3 Kyynpuremat ja hyönteisten pistot

Kyynpuremat ovat yleisimpiä keväisin ja syksyisin, sillä silloin vaihtolämpöiset käärmeet ovat hidasliikkeisempiä kuin keskikesällä. Kyyn myrkkyy aiheuttaa vaurioita verisuonien seinämiin, jolloin nesteitä, proteiineja ja verisoluja karkaa kudoksiin. Tämä aiheuttaa kuivumista, anemiaa ja punasolujen hajoamisesta syntyvää munuaisvauriota. (Haikka 2009, 46–47).

Puremajäljen, kaksi reikää noin 5 millimetrin välein, voi löytää useimmiten koiran etujaloista tai kuonosta. Purema-alueelle syntyy nopeasti etenevä turvotus ja koira saattaa saada yleisoireita, kuten pahoinvointia, voimattomuutta ja limakalvojen muuttumista kalpeiksi. Vaikka kaikille koirille ei kehitykään kriittisiä oireita, tulee kyynpurema ottaa aina vakavasti, koska myrkytys voi edetä hiljalleen usean vuorokauden ajan. Kyynpurema saattaa johtaa koiran kuolemaan. (Haikka 2009, 47.)

Kyynpuremaa epäiltäessä tulee koira asettaa välittömästi lepoon, sillä lihasliike saa myrkyn leviämään laajemmalle alueelle. Ensiapuna voidaan antaa hydrokortisonia eli kyytabletteja 1 tabletti / 10 painokiloa. Kyytablettien tehosta ei tosin ole varsinaista todistettavaa hyötyä muuta kuin paikallisturvotuksen lievittämiseen, mutta etenkin hengitysteiden ollessa uhattuna on niiden antaminen perusteltua. Kyynpurema koira tulisi viedä aina eläinlääkärin arvioitavaksi, sillä oireiden kehittymistä on mahdoton ennustaa. Etenkin yleisoireita saanut koira tulee toimittaa pikaisesti eläinlääkäriin, jossa sille aloitetaan nesteytyshoito, kivunlievitys, antibioottihoito ja muut tukihoidot. Joillain suuremmilla eläinlääkäriasemilla on myös käytettävissä vasta-aine kyynpuremaan. (Haikka 2009, 47).

Hyönteisten pistot voivat aiheuttaa koiralle pistokohtiin kipua ja turvotusta, mutta niiden aiheuttamat vakavat ongelmat ovat kuitenkin onneksi melko harvinaisia. Pistokset nielun alueelle voivat aiheuttaa hengitysvaikeutta ja suuri määrä pistoksia voi johtaa allergiseen reaktioon. Silloin nopea ensiapu ja yhteys eläinlääkäriin ovat tärkeitä toimia. Useimmat hyönteisten pistot voidaan kuitenkin hoitaa kotona. Pistoskohtiin voi sivellä kortisonivoidetta ja asettaa päälle kylmähauteen kipua lievittämään. (Haikka 2009, 46).

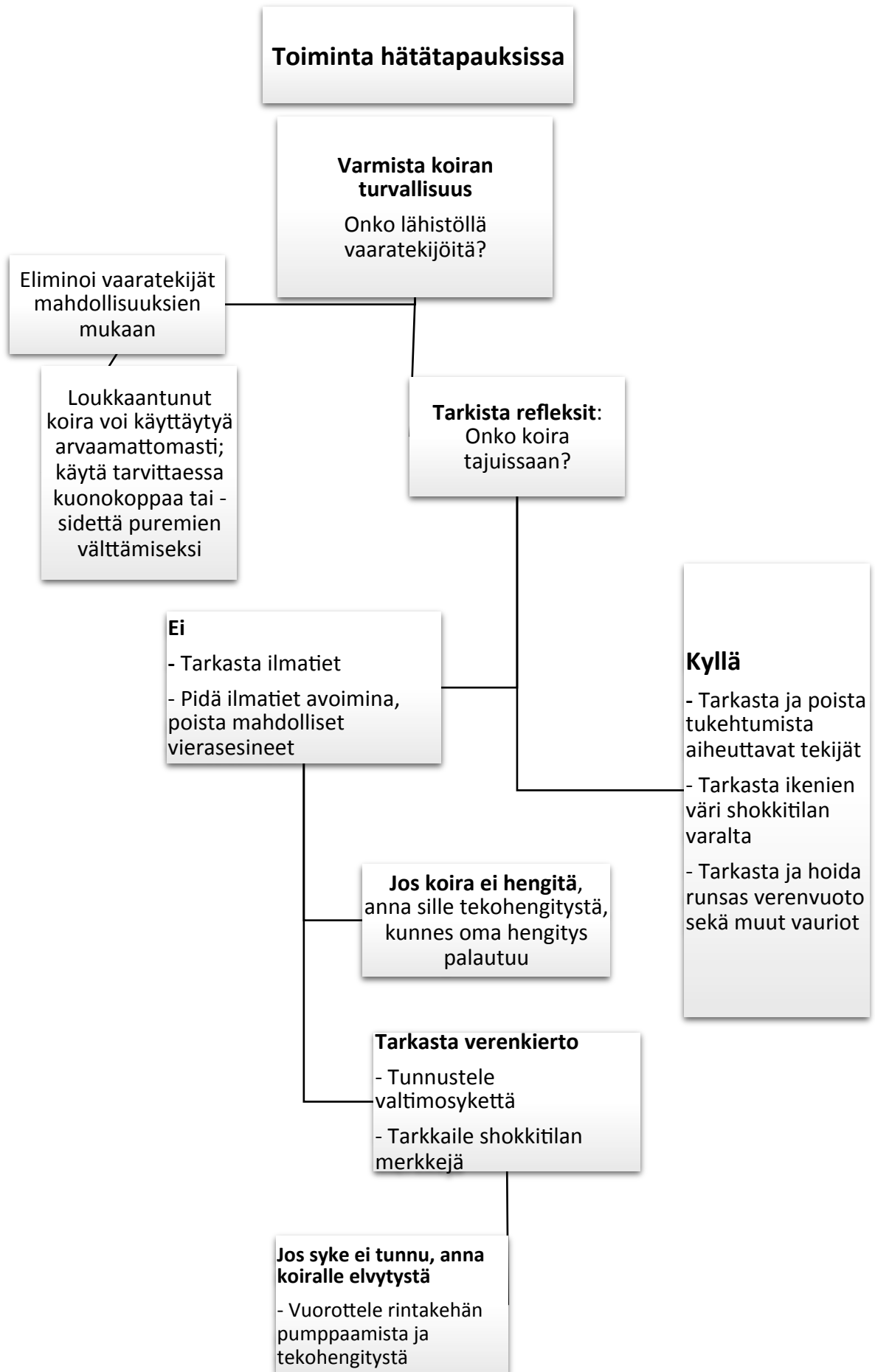
4.4 Hypo- ja hypertermia

Koiran normaali ruumiinlämpö on 38,2–39,2 °C. Kun ruumiinlämpö on poikkeavan matala, kyseessä on alilämpöisyys eli hypotermia. Hypotermia voi kehittyä huomattavasti. (Fogle 2013, 410.) Tärkein ensitoimi on viedä kylmettynyt koira välittömästi lämpimiin sisätiloihin. Lämmitys tulee aloittaa hitaasti, sillä nopea lämmön nousu voi aiheuttaa ongelmia elimistölle. Koiran voi upottaa kaulaa myöten lämpimään veteen tai kääriä lämpimään peitteeseen lämpöpuhaltimen läheisyyteen. Jos koira muuttuu uneliaaksi tai sekavaksi, tulee ottaa yhteys eläinlääkäriin. (Haikka 2009, 50–52). Kylmä voi vahingoittaa herkästi etenkin koiran ääreisalueita, kuten korvalehtiä, häntää tai urosten kivespusseja. Paleltunut iho muuttuu vaaleammaksi ja voi olla arka kosketettaessa. Paleltuneet alueet voi lämmittää haaleassa vedessä. (Fogle 2013, 411.)

Hypertermiasta eli lämpöhalvauksesta puhutaan, kun koiran ruumiinlämpö kohoaa yli 41 °C. Koska koira voi jäähdyttää kehoaan vain läähättämällä eli haihduttamalla nestettä kielensä kautta, se on herkkä lämpöhalvaukselle. Useimmiten lämpöhalvauksen aiheuttaa koiran jättäminen kuumaan autoon. (Haikka 2009, 52.)

Lämpöhalvauksen tyypillisiä oireita ovat levottomuus, nopea, raskas läähätys, kuoilaaminen, tummat limakalvot ja oksentelu. Koira tulee viilentää välittömästi kastelemalla se viileällä vedellä. Koira voi esimerkiksi suihkuttaa puutarhaletkulla tai sen voi upottaa kaulaa myöten ammeeseen, ämpäriin, ojaan tai muuhun sopivaan paikkaan. Vettä tulee valella myös päähän. Jäähdytyksen jälkeen koira tulee viedä eläinlääkäriin. Myös kuljetuksen aikana tulee huolehtia koiran pysymisestä viileänä esimerkiksi kylmien kääreiden avulla. (Haikka 2009, 54.)

Kuvassa 2 esitetään hätätilanteissa noudatettava toiminta koiran loukkaantuessa tai sairastuessa (Fogle 2013, 381–383).

Kuva 2. Koiran ensiapukaavio.

5 SUOMEN PUNAINEN RISTI

Suomen Punainen Risti eli SPR järjestää Suomessa ensiapukoulutusta, joka perustuu kansainvälisiin suosituksiin. Sosiaali- ja terveysministeriön kanssa on sovittu, että SPR koordinoi ja kehittää ensiapukoulutusta Suomessa. Tämä perustuu Euroopan asi-
antuntijavirastossa kehitettyihin linjauksiin. (STM- Yhteistyöpöytäkirja varautumisesta ja ensiaputoiminnasta sosiaali- ja terveysministeriön ja suomen punaisen ristin välillä. 2014)

Suomen Punainen Risti on perustettu 1877 Kreivitär Aline Armfeltin aloitteesta. Tarve perustaa oma alaosasto syntyi Turkin ja Venäjän välisestä sodasta. Tällä varmistettiin, että suomalaisilla oli järjestö, joka huolehti lääkinnällisestä avustamisesta kotimaassa. (Punaisen ristin historia.)

5.1 Ensiapukurssit

SPR järjestää erilaisia ensiapukursseja, joiden painopiste on eri asioissa. Hätäensiavun kurssilla opitaan välttämättömimmät ensiaputaidot sekä painotetaan tapaturmien ennaltaehkäisyä. Hätäensiavun kurseja on tarjolla erimittaisia.

Ensiavun peruskurssi EA1 keskittyy hätäensiavun perusteisiin. Kurssin aihealueisiin kuuluu tajuttomalle annettava ensiapu, hengitysteissä oleva vierasesine, shokkitila sekä peruselvytys. Lisäksi siinä paneudutaan myrkytyksiin, palovammoihin, tavallisimpiin sairaskohtauksiin, nivelvammoihin, murtumiin, haavoihin ja auttamistilanteisiin onnettomuuksissa. Kurssista saatu todistus on voimassa kolme vuotta sen suorittamisesta. (SPR – Ensiapukurssi 1).

Ensiapukurssi 2 (EA2) keskittyy ensiavun peruskurssin taitojen syventämiseen. Lisäksi kurssilla opiskellaan vammamekanismin ymmärtämistä, loukkaantuneen tilan seuranta ja tarkkailua sekä lämpötilojen aiheuttamien sairauksien ja vammojen ensiapua. Peruselvytyksessä käydään läpi myös varhainen defibrillointi automaattisella defibrillaattorilla. EA2-kortin voi suorittaa, kun EA1 on astunut voimaan.

EA3-kurssilla perehdytään ensiaputaitojen syventämisen lisäksi yhteistyöhön muiden tahojen kanssa sekä taktiseen toimintaan onnettomuustilanteessa. Ensiavun kertauskurssilla palautetaan mieleen kursseilla opittuja tietoja. (SPR – Ensiapukurssi 1).

5.2 Koulutusprosessi

SPR:n kouluttajaksi voi hakea laillistettu terveystieteen ammattilainen. Kouluttajakurssin suorittanut saa valmiudet ja luvan toimia ensiapukouluttajana. Tämä on voimassa kolme vuotta. Kurssi on maksullinen, ja se sisältää sekä verkko- että lähiopintoja. (Ensiavun ja terveystiedon kouluttajan peruskoulutus 2014).

Suomen punaisen ristin ensiapukursseille voi osallistua ympäri vuoden kaikkialla Suomessa. SPR:n internetsivustolla on tietoa alkavista kursseista sekä ilmoittautumishojheet, hinnat ja aikataulut. (Kurssit ja tapahtumat. Punainen Risti 2014.)

SPR järjestää myös työturvallisuuskoulutusta eri työpaikoille. Koulutus sisältää ensiapu- ja alkusammutuskoulutusta sekä uhkatilanneosion. Kurssiin kuuluu myös ennakkotehtävä ja kirjallinen koe opituista asioista. Työpaikkakoulutuksen tavoitteena on opettaa työntekijöille työpaikan turvallisuusriskien huomiointia, vaaratilanteiden syntymisen ennaltaehkäisemistä ja toimimista tehokkaasti riskitilanteissa. Kurssilla suoritettava Turvapassi on voimassa kolme vuotta. (SPR Turvapassikoulutus 2014)

SPR:n ensiapukortteja on mahdollisuus suorittaa myös puolustusvoimien varusmieskoulutuksessa, jossa kouluttajina toimivat kenttäsairaanhoitajat (Tykistöprikaatti – alokasinfo 2012).

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

6.1 Tutkimusongelmat

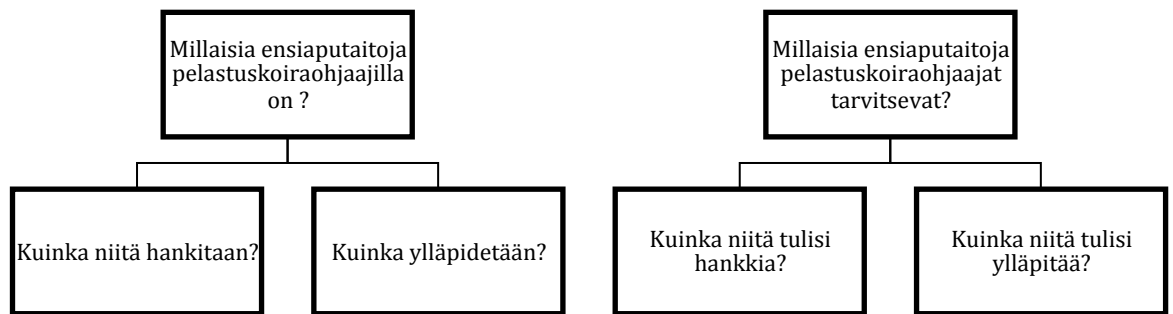
Tutkimusongelmia pohdittiin yhdessä tilaajan edustajan, Suomen Pelastuskoiraliiton toiminnanjohtajan Mika Soinisen kanssa. Suomen Pelastuskoiraliitto on alustavasti selvittänyt mahdollisuutta suunnitella ja järjestää vapaaehtoiselle etsintähenkilöstölle räätälöityä ensiapukoulutusta yhdessä muiden Vapaaehtoiseen pelastuspalveluun kooluvien tahojen kanssa. Tilaajan taholta toivottiinkin, että opinnäytetyöstä saataisiin lähtökohta tällaisen koulutuksen suunnitteluun tulevaisuudessa. Tutkimuksessa päädyttiin selvittämään pelastuskoiraohjaajien tämänhetkinen ensiapuosaaminen ja en-

siaputaitojen hankkiminen sekä tutkimaan, kuinka ensiapukoulutusta tulisi jatkossa kehittää.

Tutkimusongelmat:

1. Millaisia ensiaputaitoja pelastuskoiraohjaajilla on?
2. Kuinka ensiaputaitoja tällä hetkellä hankitaan ja ylläpidetään?
3. Millaisia ensiaputaitoja pelastuskoiraohjaajat kokevat tarvitsevansa?
4. Kuinka ensiaputaitoja tulisi hankkia ja ylläpitää?

Tutkimusongelmat on kirjattu myös seuraavaan kuvaan 3.

Kuva 3. Tutkimusongelmat

6.2 Kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä

Opinnäytetyö tehdään käyttäen määrällistä eli kvantitatiivista tutkimusmenetelmää. Kvantitatiiviselle tutkimustulokselle on tyypillistä tulosten kuvaaminen numeroin. Nämä numeeriset arvot avataan sitten sanallisiksi käsitteiksi. (Vilka, 2007, 14.)

Opinnäytetyö suunniteltiin alun perin toteutettavaksi laadullisia menetelmiä käyttäen, mutta määrälliseen menetelmään päädyttiin lopulta suuremman otoskoon vuoksi. Koska valittu perusjoukko on varsin laaja, on aineiston analysointi helpompaa määrällisin menetelmin.

6.3 Kyselylomakkeen laatiminen

Kyselylomakkeen kysymykset valikoituivat teoreettiseen viitekehykseen pohjautuen. Kysymyksillä haluttiin saada tietoa pelastuskoiraohjaajien ensiaputaidoista ja niiden koulutuksen tarpeesta. Lomakkeen laatimiseen, vastausten keräämiseen ja tulosten analysointiin valittiin Webropol-ohjelma sen monipuolisuuden ja helppokäyttöisyyden vuoksi.

Kyselylomakkeita laadittiin kaksi erilaista. Molemmat kyselylomakkeet lähetettiin sähköpostitse kaikille alayhdistysten puheenjohtajille tai vastaaville kontaktihenkilöille. Heitä ohjeistettiin lähettämään jäsenille suunnattu kyselylomake saatekirjeessä annetun ohjeen mukaisesti eteenpäin yhdistyksensä jäsenistölle. Tässä jäsenille suunnitellussa kyselyssä kiinnitettiin huomiota heidän näkemyksiin omasta ensiapuosaamisestaan ja siihen liittyvän koulutuksen tarpeeseen. Puheenjohtajilta taas haluttiin tietoa yhdistystä koskevista jäsenmääristä, hälytysryhmän jäsenten määristä sekä aikaisemmista etsinnöistä ja niiden sisällöstä.

Kyselylomakkeet sisälsivät sekä avoimia kysymyksiä, että sanallisella Likertin asteikolla laadittuja kysymyksiä. Likertin asteikolla tarkoitetaan järjestysasteikkoa, jossa väittämien ja kysymysten vastausvaihtoehdot asetetaan sanalliselle asteikolle. Esimerkkinä vastausvaihtoehdot *harvoin, usein*. (Vilka 2007, 46.) Kysymysten asettelulla pyritään saamaan mahdollisimman selkeää numeerista tietoa, mutta tutkimusongelmien kannalta on tärkeää saada tietoa myös avoimien kysymysten muodossa. Nämä avoimet kysymykset osoitettiin vain yhdelle vastaavalle henkilölle jokaisessa alayhdistyksessä, jolloin vastausten lukumäärä pysyi hallittavissa.

Ennen vastaajille lähettämistä kyselylomakkeet testattiin välittämällä ne muutamalle kohderyhmään kuuluvalle vastaajalle ja pyytämällä heiltä palautetta kyselystä. Jäsenkyselyn testasi kaksi pelastuskoirayhdistykseen kuuluvaa henkilöä, joilla molemmilla on lisäksi terveydenhoitoalan koulutus. Yhdistyslomakkeen testasi yhden pelastuskoirayhdistyksen puheenjohtaja. Palaute molemmista kyselyistä oli positiivinen eikä tarvetta muutoksille nähty ennen kyselyiden lopullista julkaisemista.

6.4 Aineiston keruu ja analysointi

Aineiston kerättiin kevättalvella 2015 14.03–21.03.2015. Jokaisen Suomen Pelastuskoiraliiton jäsenyhdistyksen puheenjohtaja sai sähköpostitse linkit molempiin kyselyihin. Kyselyiden mukaan oli liitetty saatekirje, jossa kerrottiin kyselyn ja opinnäytetyön tarkoituksesta. Puheenjohtajia ohjeistettiin vastaamaan toiseen kyselyyn itse ja välittämään toinen kysely yhdistyksensä jäsenistölle. Lisäksi avoin linkki jäsenkyselyyn lisättiin Suomen Pelastuskoiraliiton internetsivuille. Vastausaikaa annettiin alkuun kaksi viikkoa sekä muutama lisäpäivä vielä vastaamatta jättäneille lähetetyn muistutusviestin jälkeen.

Kaikille 26 Suomen pelastuskoiraliiton alayhdistyksille lähetettyyn yhdistyskyselyyn saatiin hyväksytty vastaus kymmeneltä yhdistyksen puheenjohtajalta tai muulta vastuuhenkilöltä. Tällöin kyselyn vastausprosentti on 38,5 %. Jäsenkyselyn täytti hyväksytysti 151 jäsentä. Suomen Pelastuskoiraliittoon kuuluvissa pelastuskoirayhdistyksissä on yhteensä 869 henkilöjäsentä. Jos oletetaan, että jokainen jäsen on saanut mahdollisuuden vastata kyselyyn, on vastausprosentti 17,4 %.

Kvantitatiivisessa tutkimuksessa perusjoukolla tarkoitetaan tutkimuksen kohderyhmää, joka tässä tapauksessa on Suomen pelastuskoiraliiton alayhdistysten jäsenet. Tässä opinnäytetyössä käytetään kokonaisotantaa, jolloin koko perusjoukko otetaan mukaan tutkimukseen. (Vilka 2007, 52.) Otannassa tulee ottaa huomioon kato eli tietojen puuttuminen (Vilka 2007, 59). Tässä opinnäytetyössä kato tarkoittaa sitä ryhmää, joka jättää vastaamatta kyselylomakkeeseen.

Aineiston analysointi aloitettiin kevättalvella 2015 heti kyselylomakkeen vastausajan päätyttyä. Kyselyn vastaukset siirrettiin Webropolista Excel-ohjelmaan, jonka avulla laadittiin lopulliset kaaviot kuvaamaan kyselyn tuloksia.

6.5 Aikaisemmat tutkimukset ja opinnäytetyöt

Pauli Heikkilä, Jukka Jetsu ja Timo Sutinen (2013) kartoittivat Savonia-ammattikorkeakoulun vastavalmistuneiden sairaanhoidonopiskelijoiden ensiapuvalmiuksia. Yhteensä 26 vastavalmistuneelle opiskelijalle lähetettiin strukturoitu kyselylomake, johon vastasi 20 opiskelijaa. Vastaajista suurin osa koki ensiaputaitonsa hyväksi. Eniten kehitettävää oli sokkipotilaan hoidossa (55 %), tajuttoman diabeetikon ensiavussa (35 %) ja rintakipupotilaan ensiavussa (30 %).

Laura Lehtimäki, Laura Mäki ja Sara Varis (2012) tutkivat sairaanhoitaja- ja terveydenhoitajaopiskelijoiden ensiapuosaamista. Siinä tutkittiin ensimmäisen vuoden opiskelijoiden osaamista. Opinnäytetyö oli kvantitatiivinen ja siihen kuului ensiapukoulutus. Ensiapukoulutus järjestettiin kyselyiden välissä. Opinnäytetyössä selvisi, että opiskelijoiden taidot olivat ennen koulutusta puutteelliset. Eniten he kehittivät paineluelvytyksen syvyydessä ja tajuttoman ensiavussa.

Laura Karvonen (2013) tutki opinnäytetyössään vapaaehtoisten pelastuspalvelutyöntekijöiden kokemuksia kadonneen henkilön etsinnästä. Työssä paneuduttiin kokemuksiin etsimisestä, etsityn kohtaamisesta, auttamisesta ja jälkipuinnista. Etsintöjen todettiin aiheuttavan stressiä ja huolta kadonneen hyvinvoinnista. Vaikeimpia kokemuksia olivat tilanteet, joissa kadonnutta ei löytynyt. Kadonneen löytäminen elossa oli positiivinen ja iloinen asia. Menehtyneenä löytynyt etsittävä henkilö herätti vapaaehtoistyöntekijöissä murhetta ja itsesyytöksen ajatuksia. Jälkipuinnista etsijöillä oli hyviä kokemuksia, vaikka siihen osallistuminen oli vähäistä.

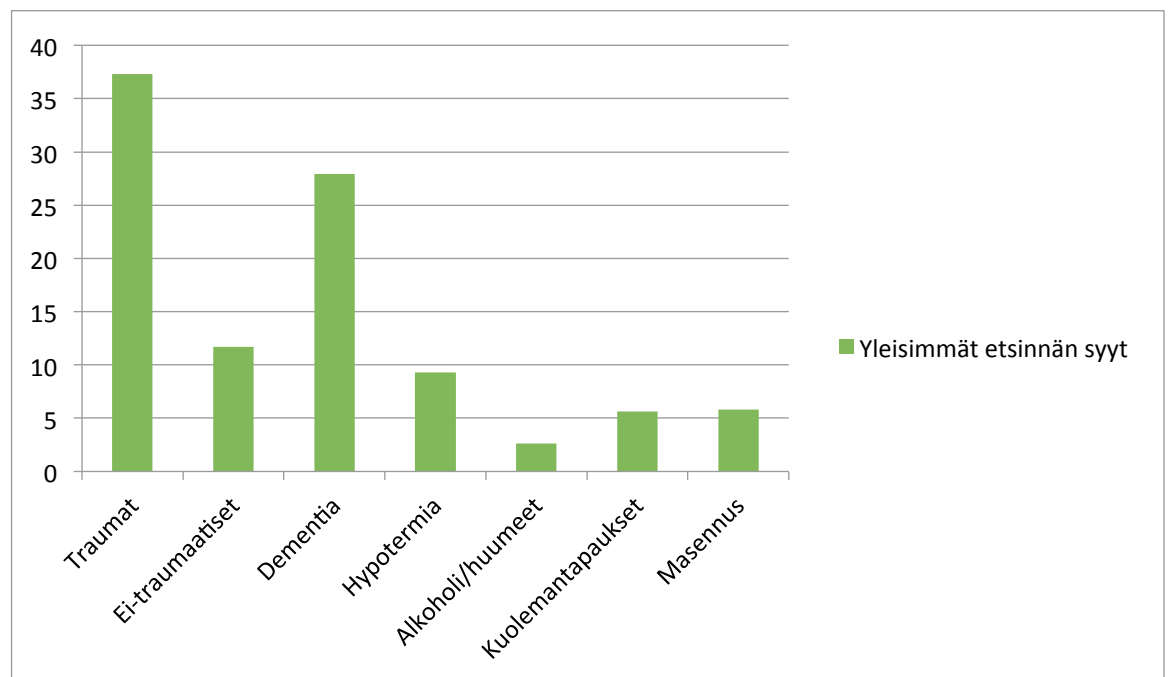
Miro Simola (2011) tutki opinnäytetyössään SPR- ja VAPEPA- toimintaa viranomaisyhteistyössä onnettomuustilanteissa. Työssä kartoitetun toiminnan perusteella luotiin yhteystietokortit viranomaisille yhteistyön helpottamiseksi.

6.6 Kansainväliset tutkimukset

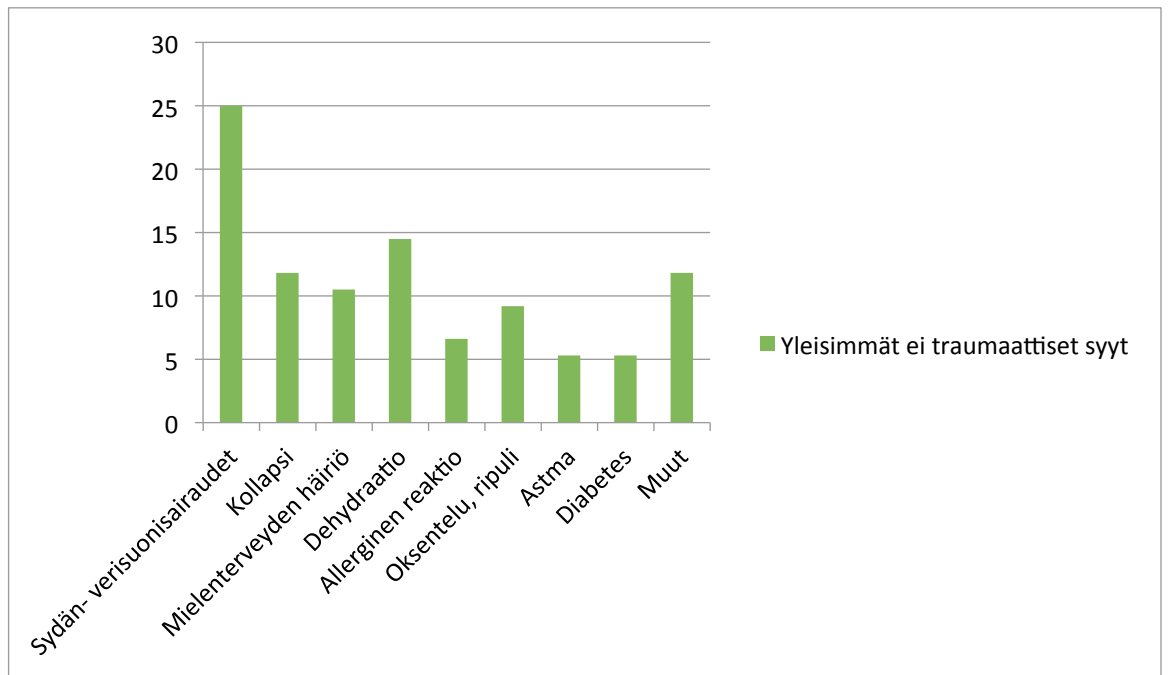
Kansainvälisesti pelastuskoirien etsinnöissä tapahtuneita ensiaputilanteita on kuvattu vain vähän. Viitteitä löytyy eniten etsintöjen epidemiologiaa kuvaavista tutkimuksista. Eräässä Uudessa-Seelannissa tehdyssä tutkimuksessa analysoitiin maapelastustilanteissa esiintyneitä sairaskohtauksia ja traumoja. Tutkimuksessa analysoitiin 1490 etsintäoperaatiota, joissa 611 henkilöä täytti tutkimuskriteerit.

Kuten kuvasta 4 huomataan, yleisin ensiavun tarpeen syy oli traumaperäiset onnettomuudet (37,3 % kaikista). Alaraajan traumat olivat kaikkein yleisin tyyppi ja siihen oli useimmiten syynä kaatuminen ja liukastuminen. Nyrjähtämissä ja muita pieniä traumoja oli 53 %:lla potilaista. Murtumia ilmeni 28,9 %:lla potilaista. Ei-traumaattisia syitä ilmeni 11,6 %:lla. Yleisimpiä syitä tähän oli sydän- ja verisuoniongelmat. Hypotermiaa todettiin 9,3 %:lla kadonneista ja kuolemaan johtaneita etsintöjä oli 5,6 % (Visser & Cambell 2014.)

Kognitiivisia, eli tiedonkäsittelyyn liittyviä häiriöitä todettiin 27,9 % etsinnöissä. Näissä oli useimmiten taustalla dementia, mielisairaus ja autismi. Suurin osa pelastetuista oli kuitenkin tavallisia vaeltajia. Perussairauksista yleisimpiä olivat dementia, mielenterveyshäiriöt, diabetes ja astma. Alkoholinkäyttöä esiintyi 29 %:lla potilaista. Kuolintapauksista yleisin syy oli itsemurha (67,6 %) ja niissä alkoholin käyttö oli yleistä. (Visser & Cambell 2014).

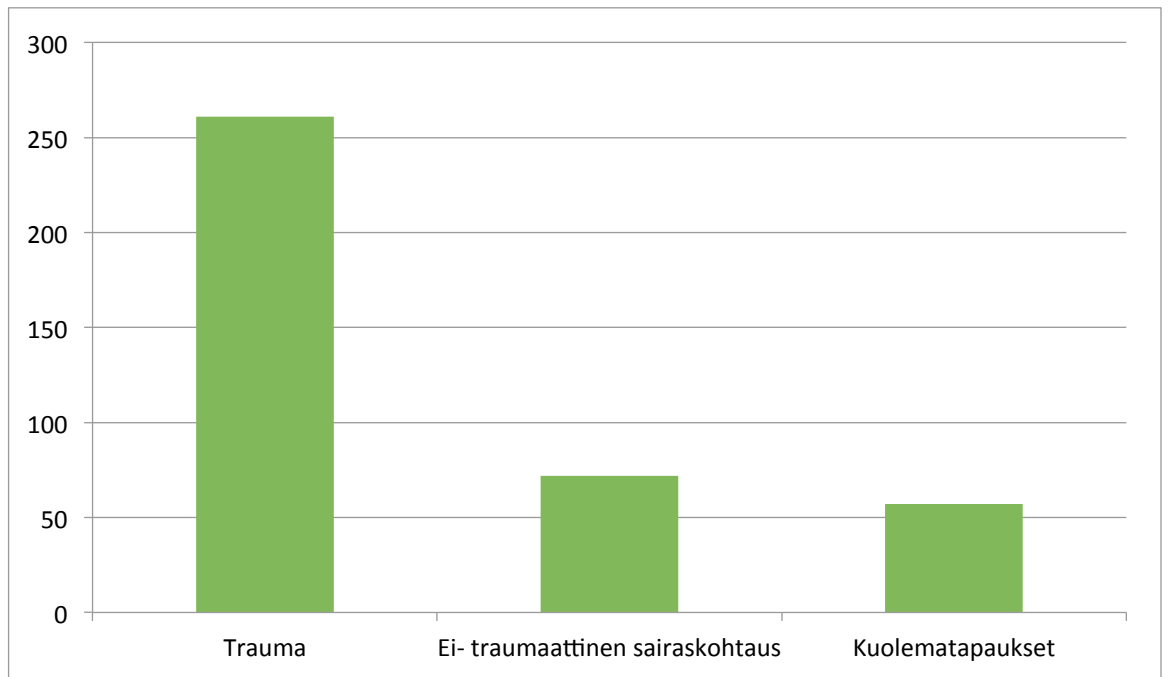
Kuva 3. Uusi-Seelantilaisen tutkimuksen mukaiset yleisimmät syyt, jotka johtivat pelastustoimien käynnistymiseen (Visser & Cambell 2014)

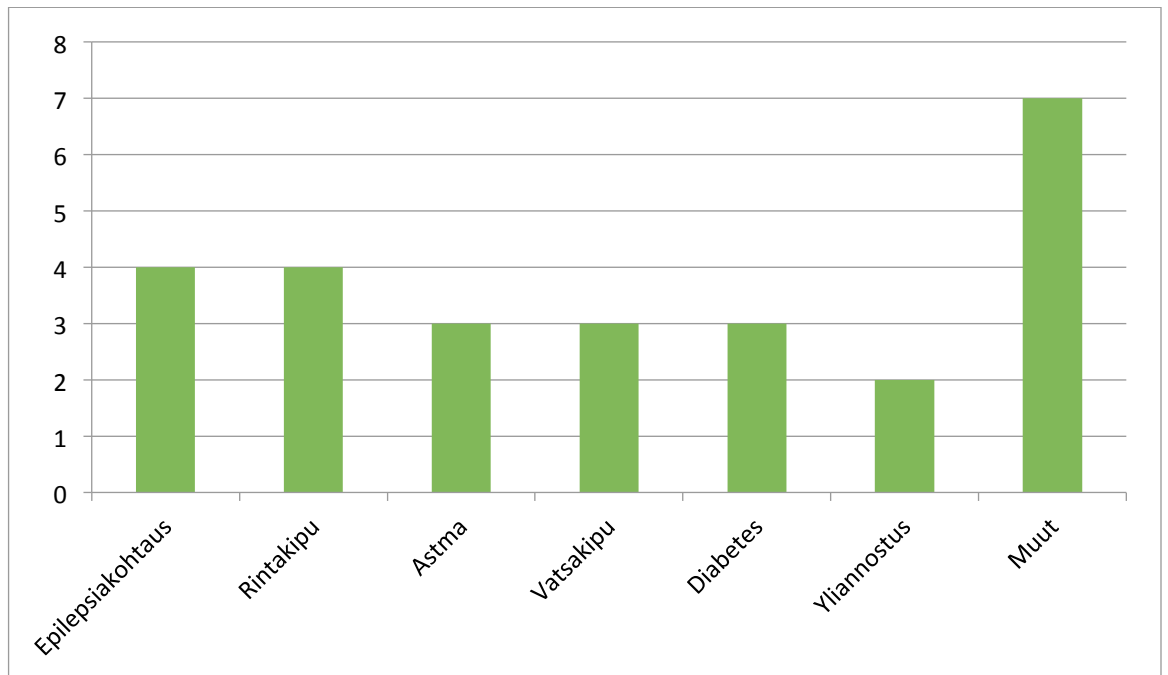
Kuva 4. Uusi-Seelantilaisen tutkimuksen mukaiset yleisimmät ei- traumaattiset sairaskohtaukset, jotka johtivat pelastustoimien käynnistymiseen (Visser & Cambell 2014).

Skotlannin vuoristolta pelastetuista tehdyssä tutkimuksessa on nähtävissä samankaltaisuuksia Uuden-Seelannin tulosten kanssa. Vuonna 2002 julkaistussa tutkimuksessa kerättiin informaatiota kahden vuoden aikana tapahtuneista pelastustilanteista vuorilta. Tutkimuksessa oli 622 potilasta, joista 333 potilaalla oli jokin vamma tai sairaus, joka vaati ensiaputoimenpiteitä. (Hearns 2002.) Kuvissa 6 ja 7 on eritelty näitä tilanteita.

Suurimalla osalla potilaista (78,4 %) oli trauma, jonka takia he tarvitsivat apua. Puolella heistä oli alaraajan trauma. 3,6 %:lla heistä oli vakava trauma. Heistä suurimalla osalla oli myös jonkin asteinen kallovamman (66,7 %). 21,6 %:lla pelastetuista syynä oli joku muu kuin trauma. Yleisimpiä syitä tähän oli epilepsia-kohtaukset, rintakipu, astma, vatsakipu, diabetes ja yliannostus. (Hearns 2002.)

Kuva 5. Skotlantilaisen tutkimuksen mukaiset syyt, jotka johtivat pelastustoimien tarpeeseen (n= 390) (Hearns 2002).

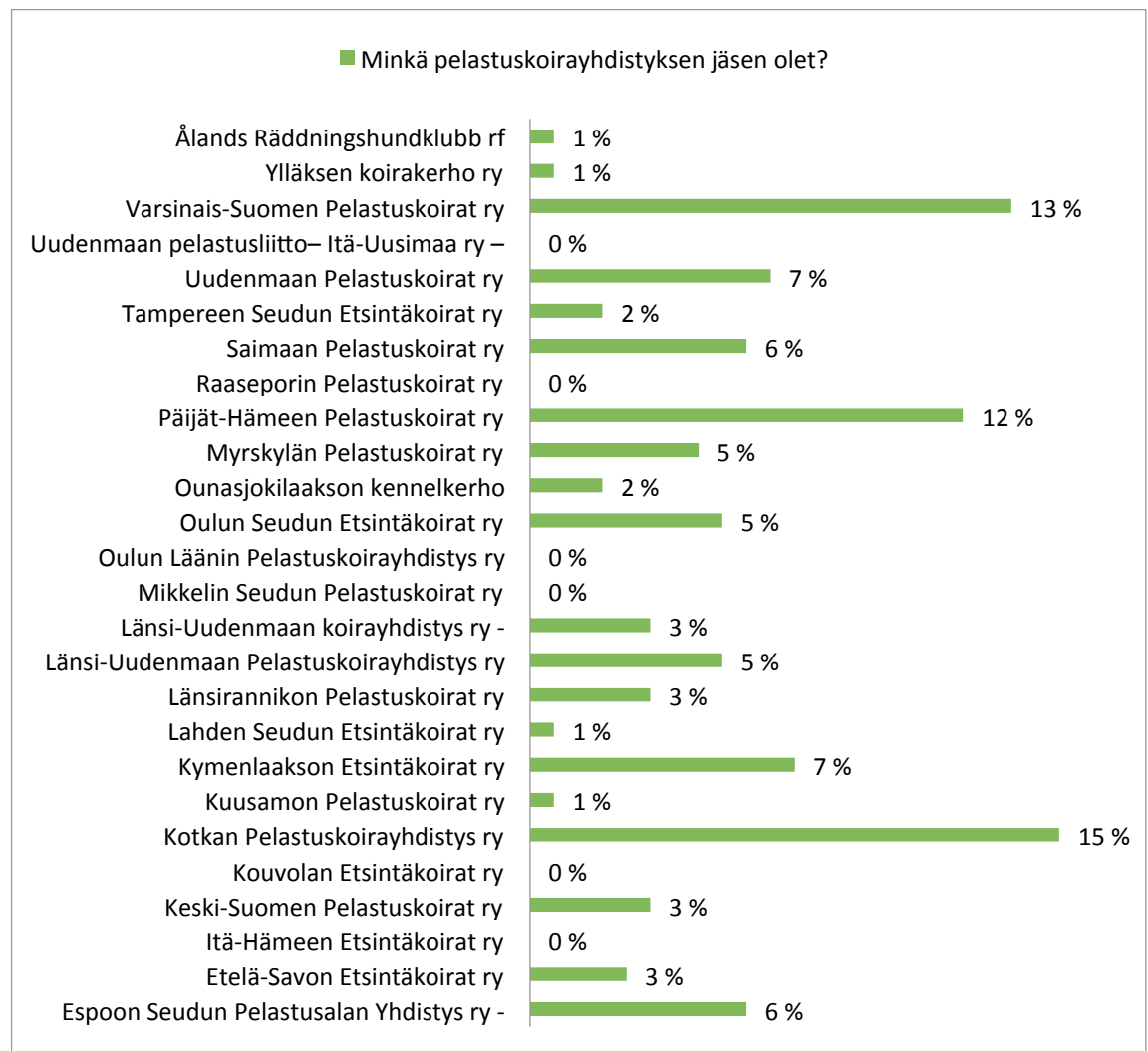
Kuva 6. Skotlantilaisen tutkimuksen mukaiset sairaskohtaukselliset syyt, jotka johtivat pelastustoimien tarpeeseen (n=26) (Hearns 2002).

7 TUTKIMUSTULOKSET

Kyselyyn vastasi yhteensä 151 pelastuskoiraohjaajaa kahden viikon aikana. Lisäksi kymmenen alayhdistyksen puheenjohtajaa tai muuta kontaktihenkilöä vastasi yhdistyksille lähetettyyn kyselyyn.

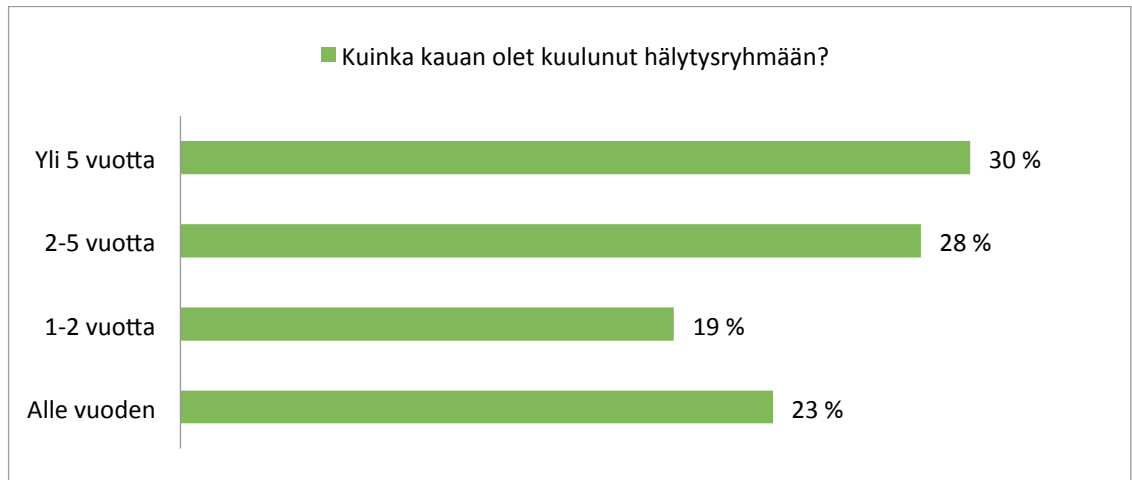
7.1 Taustatiedot

Suurimmalta osalta pelastuskoirayhdistyksistä saatiin jäsenten vastauksia. Viiteen yksittäiseen yhdistykseen kuuluvalta pelastuskoiraohjaajalta ei saatu lainkaan vastauksia. Kuvassa 8 on esillä vastaajien jakautuminen pelastuskoirayhdistyksittäin

Kuva 7. Minkä pelastuskoirayhdistyksen jäsen olet? (N=151)

Suurin osa vastanneista (66 %) kuului yhdistyksensä hälytysryhmään. Noin kolmasosa vastaajista (34 %) ei ollut yhdistyksensä hälytysryhmässä. Kuvassa 9 on esillä tarkemmin kuinka kauan vastaajat olivat kuuluneet hälytysryhmään.

Kuva 9. Vastaajien kuuluminen hälytysryhmään ajallisesti (n=106)

Suuri osa vastaajista oli toiminut hälytysryhmän tehtävissä yli viisi vuotta. Heitä oli vastaajista 30 %. Toiseksi eniten oli niitä, jotka olivat toimineet tehtävissä 2–5 vuotta. Vastanneista suurin osa (64 %) oli ollut mukana etsinnöissä jossain roolissa. Noin kolmannes kyselyn vastaajista (36 %) ei siis ollut ottanut osaa etsintöihin.

Enemmistö, 70 % vastanneista, oli toiminut etsinnässä suunnistajan tehtävissä. Koiranohjaajana oli toiminut 42 % ja yhteyshenkilönä/ryhmäohjaajana 22 % vastanneista. Ensiapuvastaavina oli toiminut 4 % kaikista kyselyyn osallistuneista. 43 % oli toiminut muissa tehtävissä, joita ei ollut kyselylomakkeessa tarkemmin eritelty. Vastaajien rooleja etsinnän aikana on kuvattu kuvassa 10.

Kuva 10. Työtehtävät etsintöjen aikana (n=146)

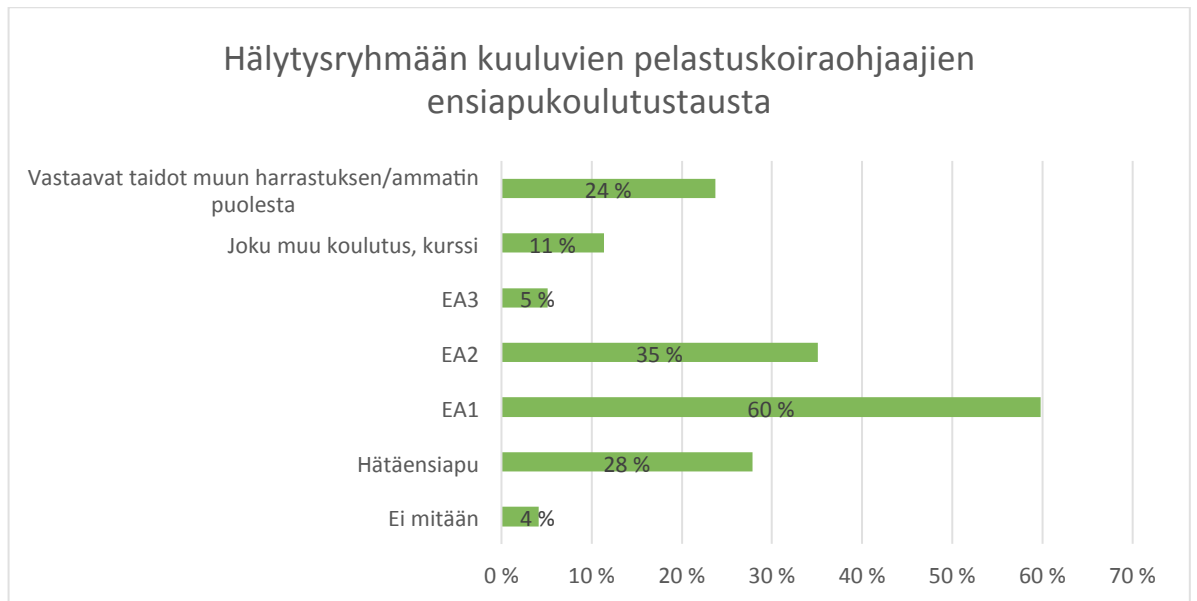
Kyselyssä kysyttiin myös, oliko vastaaja tarvinnut ensiaputaitoja etsinnän aikana. Selkeä enemmistö (88 %) ei ollut. 12 %:lla vastaajista oli ollut tarvetta ensiaputaidoille etsinnöissä.

7.2 Ensiapukoulutustausta

Vapaaehtoisen pelastuspalvelun hälytysryhmiin liittymiselle on asetettu tietyt kriteerit. Hakijalta vaaditaan hälytyskelpoisuuteen ensiaputaitojen osalta vähintään SPR:n EA1-kurssi tai muuten hankitut vastaavat taidot. (Pelastuskoiraliitto 2015.) Pelastuskoirayhdistysten toiminnassa voi kuitenkin olla mukana esimerkiksi harrastustaan aloittelevia henkilöitä, jotka eivät vielä kuulu hälytysryhmään. Tällaisille harrastajille ei ole vielä välttämätöntä hankkia ensiaputaitoja, joten heidän näkemyksensä ensiapukoulutuksen tarpeesta voi olla poikkeava etsintöihin osallistuvien pelastuskoiraohjaajien näkemyksiin verrattuna. Tämän vuoksi analysoimme osan kysymyksistä erikseen hälytysryhmään kuuluvien ja kuulumattomien osalta.

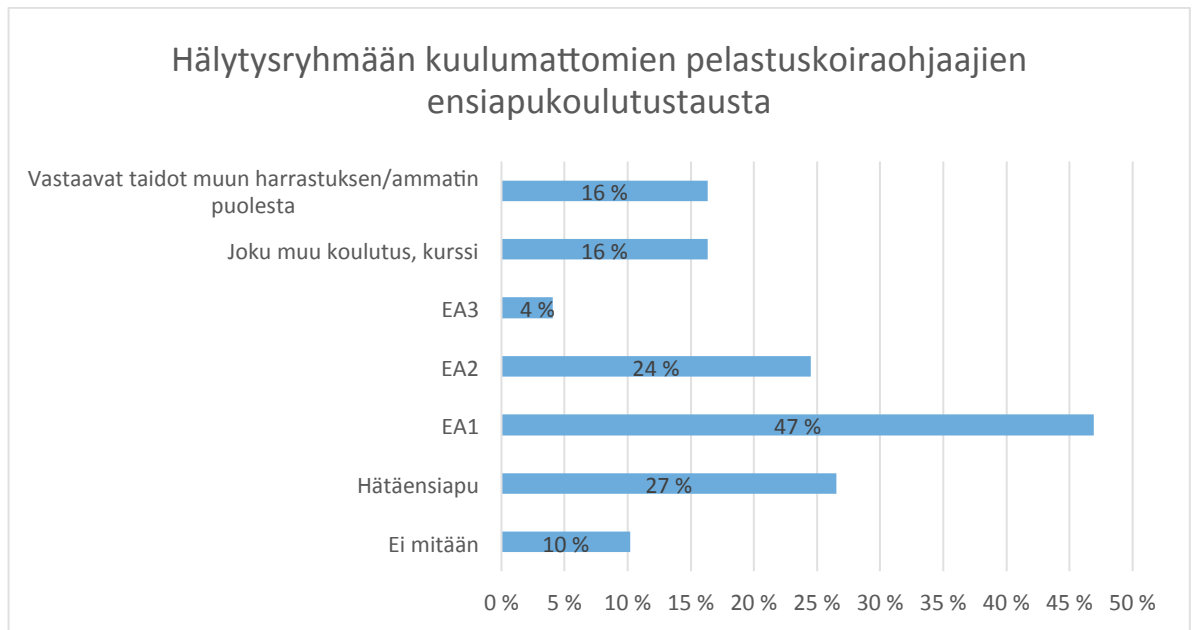
Vastaajien aiempi ensiapukoulutustausta oli hyvin vaihteleva. Yli puolet hälytysryhmään kuuluvista pelastuskoiraohjaajista oli suorittanut EA1-kurssin ja 24 % oli saanut vastaavat taidot muun harrastuksen tai ammatin puolesta. Vastaajia, joilla ei ollut mi-

tään aiempaa ensiapukoulutusta, oli 4 %. Kuvassa 11 eritellään tarkemmin hälytysryhmässä toimivien pelastuskoiraohjaajien ensiapukoulutustausta.

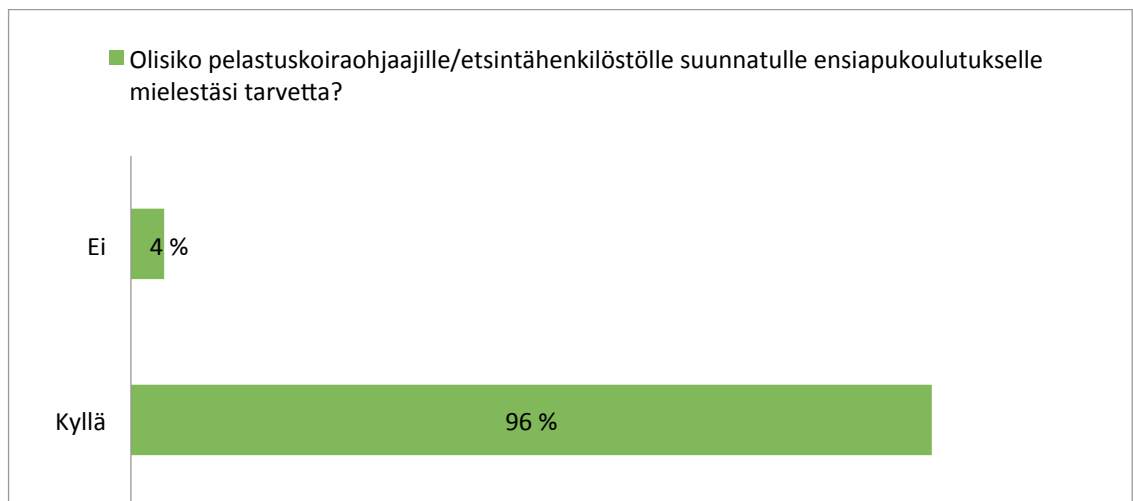
Kuva 11. Hälytysryhmään kuuluvien pelastuskoiraohjaajien ensiapukoulutustausta (n=97).

Hälytysryhmään kuulumattomista pelastuskoiraohjaajista hieman harvempi oli käynyt ensiapukursseja kuin hälytysryhmään kuuluvat. Hieman alle puolet vastaajista oli käynyt EA1-kurssin ja 16 % oli saanut vastaavat taidot muun harrastuksen tai ammatin kautta. Tästä ryhmästä 10 % ei ollut saanut minkäänlaista ensiapukoulutusta. (Kuva 12.)

Kuva 12. Hälytysryhmään kuulumattomien pelastuskoiraohjaajien ensiapukoulutustausta (n=49)

7.3 Ensiapukoulutuksen tarve

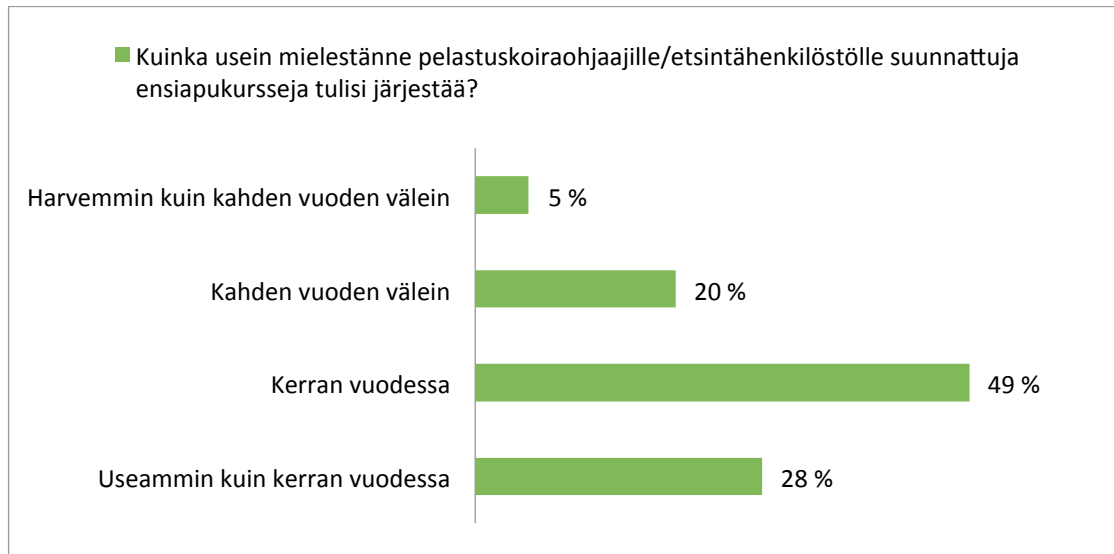

Kuva 13. Ensiapukoulutuksen tarve ohjaajien mielestä (n=150)

Selkeästi suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, että pelastuskoiraohjaajille suunnatulle ensiapukoulutukselle olisi tarvetta. 4 % vastanneista koki, että ensiapukoulutukselle ei ole tarvetta. (Kuva 13.)

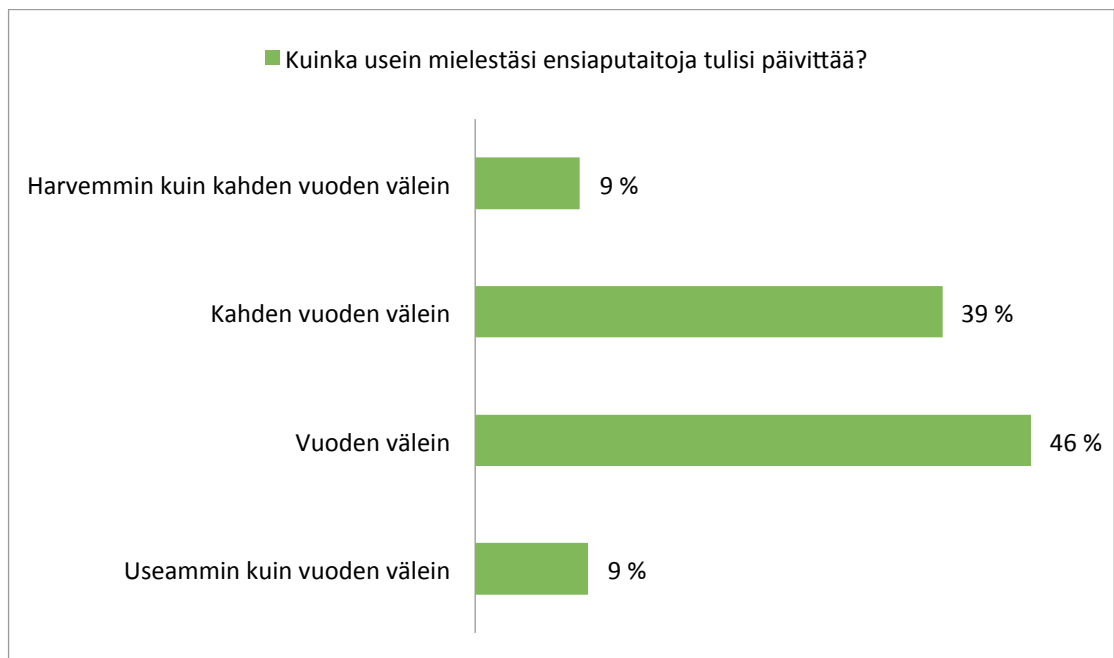
Seuraavassa kuvassa (Kuva 14.) esitetään, kuinka usein pelastuskoiraohjaajat halusivat ensiapukoulutuskursseja järjestettävän. 28 % vastanneista toivoi ensiapukoulusta

useammin kuin kerran vuodessa. Kerran vuodessa päivitystä halusi 49 % vastaajista. Kahden vuoden välein koulutusta halusi 20 % ja harvemmin kuin kerran vuodessa koulutusta koki tarvitsevansa 5 % kyselylomakkeen täyttäneistä.

Kuva 14. Kuinka usein ensiapukoulutusta tulisi järjestää? (n=151)

Alla olevassa kuvassa 15 esitetään, kuinka usein pelastuskoiraohjaajien mielestä ensiaputaitoja tulisi päivittää.

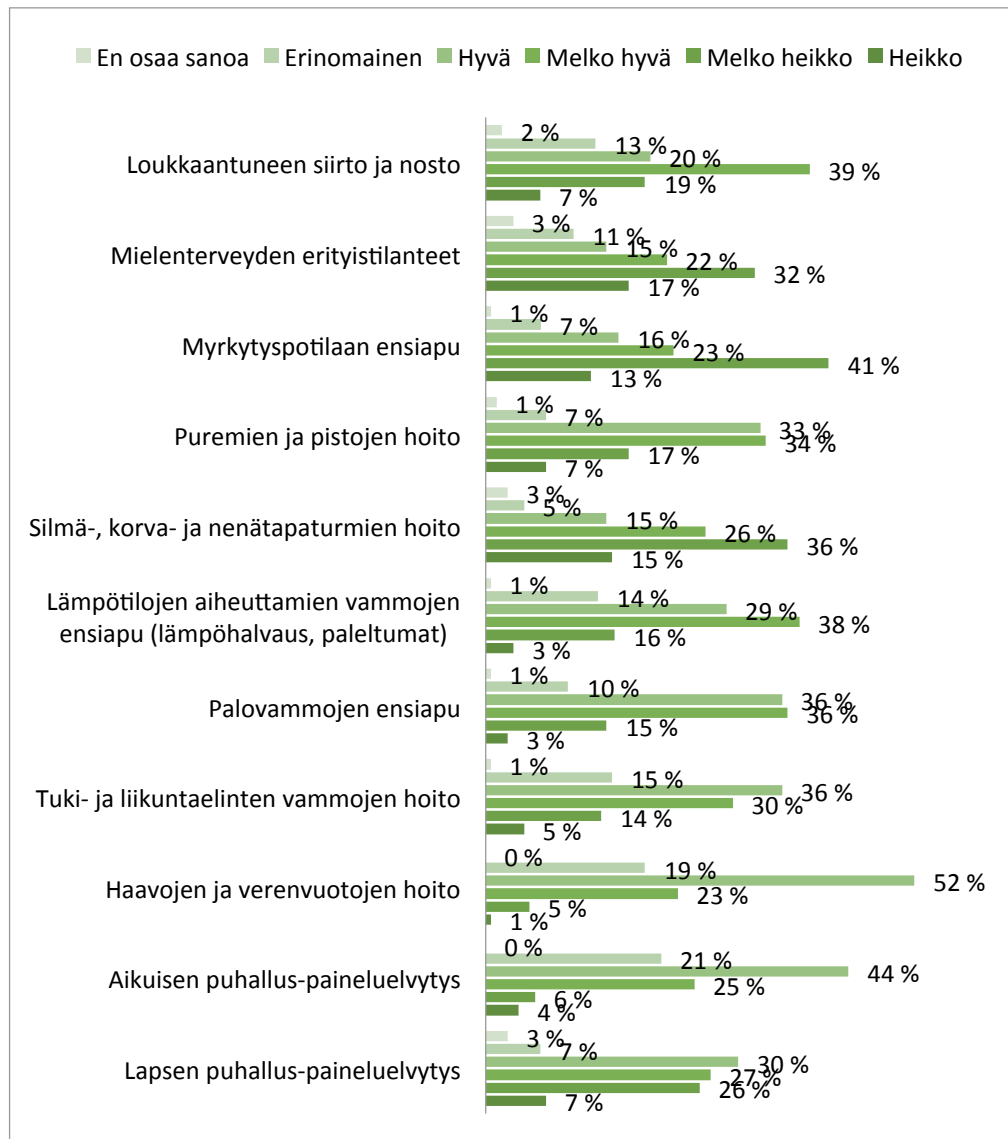

Kuva 15. Ensiaputaitojen päivityksen tarve pelastuskoiraohjaajien mielestä (n=150)

Yhteensä 9 % kyselylomakkeeseen vastanneista pelastuskoiraohjaajista toivoi päivitystä useammin kuin kerran vuodessa. Suurin osa vastanneista halusi päivitystä ensiaputaitoihin vuoden välein. Moni toivoi koulutukseen päivitystä kahden vuoden välein.

7.4 Pelastuskoiraohjaajien ensiaputaidot

Pelastuskoiraohjaajien kokemuksia omista ensiaputaidoistaan kartoitettiin Likertin asteikolla laadituilla kysymyksillä. Vastausvaihtoehdoiksi asetettiin *heikko, melko heikko, melko hyvä, hyvä, erinomainen* ja *en osaa sanoa*. Kuvassa 16 esitetään pelastuskoiraohjaajien itsearviointin tulokset.

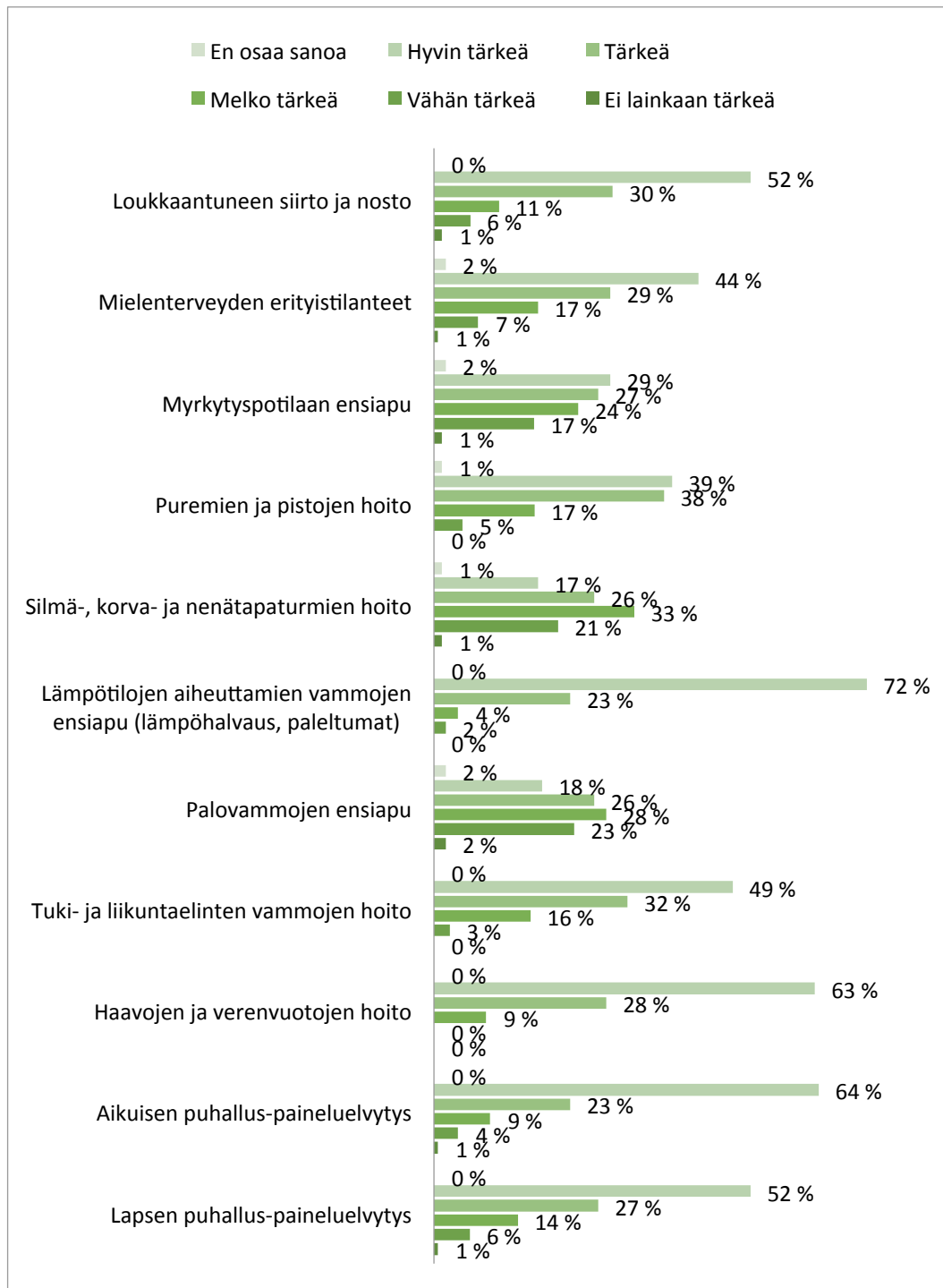

Kuva 16. Pelastuskoiraohjaajien itsearviointi ensiaputaidoistaan (n= 151)

Heikoimmiksi osa-alueikseen moni vastaaja arvioi mielenterveyden erityistilanteet (17 % vastasi *heikko* ja 32 % vastasi *melko heikko*), myrkytyspotilaan ensiavun (13 % vastasi *heikko* ja 41 % vastasi *melko heikko*) ja silmä-, korva- ja nenätapaturmien hoidon (15 % vastasi *heikko* ja 36 % vastasi *melko heikko*). Vahvimmiksi arvioituja osa-alueita olivat haavojen ja verenvuotojen hoito (19 % vastasi *erinomainen* ja 52 % vastasi *hyvä*) ja aikuisen puhallus-paineluelvytys (21 % vastasi *erinomainen* ja 44 % vastasi *hyvä*). Muilla osa-alueilla arvioinnit jakautuivat tasaisemmin.

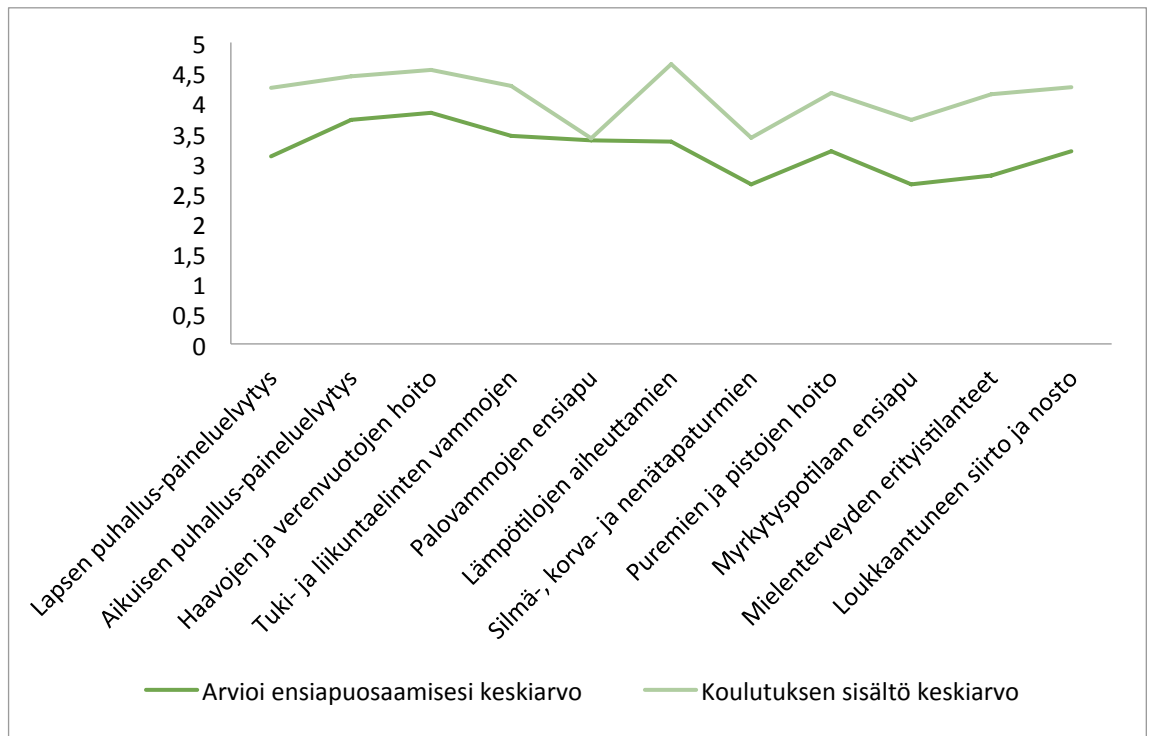
Seuraavaksi selvitettiin, mitä ensiaputaitoja pelastuskoiraohjaajat pitävät tärkeänä ja mitä koulutuksen tulisi sisältää (kuva 17). Eri osa-alueiden tärkeyttä arvioitiin vastausvaihtoehdoilla *ei lainkaan tärkeä, vähän tärkeä, melko tärkeä, tärkeä, hyvin tärkeä ja en osaa sanoa*.

Tärkeimmiksi osa-alueiksi vastaajat arvioivat lämpötilojen aiheuttamien vammojen (esim. lämpöhalvaus, paleltumat) ensiavun (72 % vastasi *hyvin tärkeä* ja 23 % vastasi *tärkeä*), haavojen ja verenvuotojen ensiavun (63 % vastasi *hyvin tärkeä* ja 28 % vastasi *tärkeä*), aikuisen puhallus-paineluelvytyksen (64 % vastasi *hyvin tärkeä* ja 23 % *tärkeä*) sekä loukkaantuneen siirron ja noston (52 % vastasi *hyvin tärkeä* ja 30 % vastasi *tärkeä*). Vähiten tärkeiksi osa-alueiksi arvioitiin palovammojen ensiapu (23 % vastasi *vähän tärkeä*) ja silmä-, korva- ja nenätapaturmien ensiapu (21 % vastasi *vähän tärkeä*).

Kuva 17. Mitä ensivälikoulutuksen tulisi sisältää? (n=151)

Kuvassa 18 vertaillaan vastaajien arvioita. Kuvassa esitetään, kuinka vastaajat arvioivat omat taitonsa ensivälikoulutuksen eri osa-alueilla verrattuna siihen, kuinka tärkeäksi osa-alueet arvioitiin. Vastausten keskiarvot on piirretty kuvaajalle asteikolle 0–5, jossa 0 on vähiten tärkeä tai huonosti osattu ja 5 hyvin tärkeä tai erinomaisesti osattu.

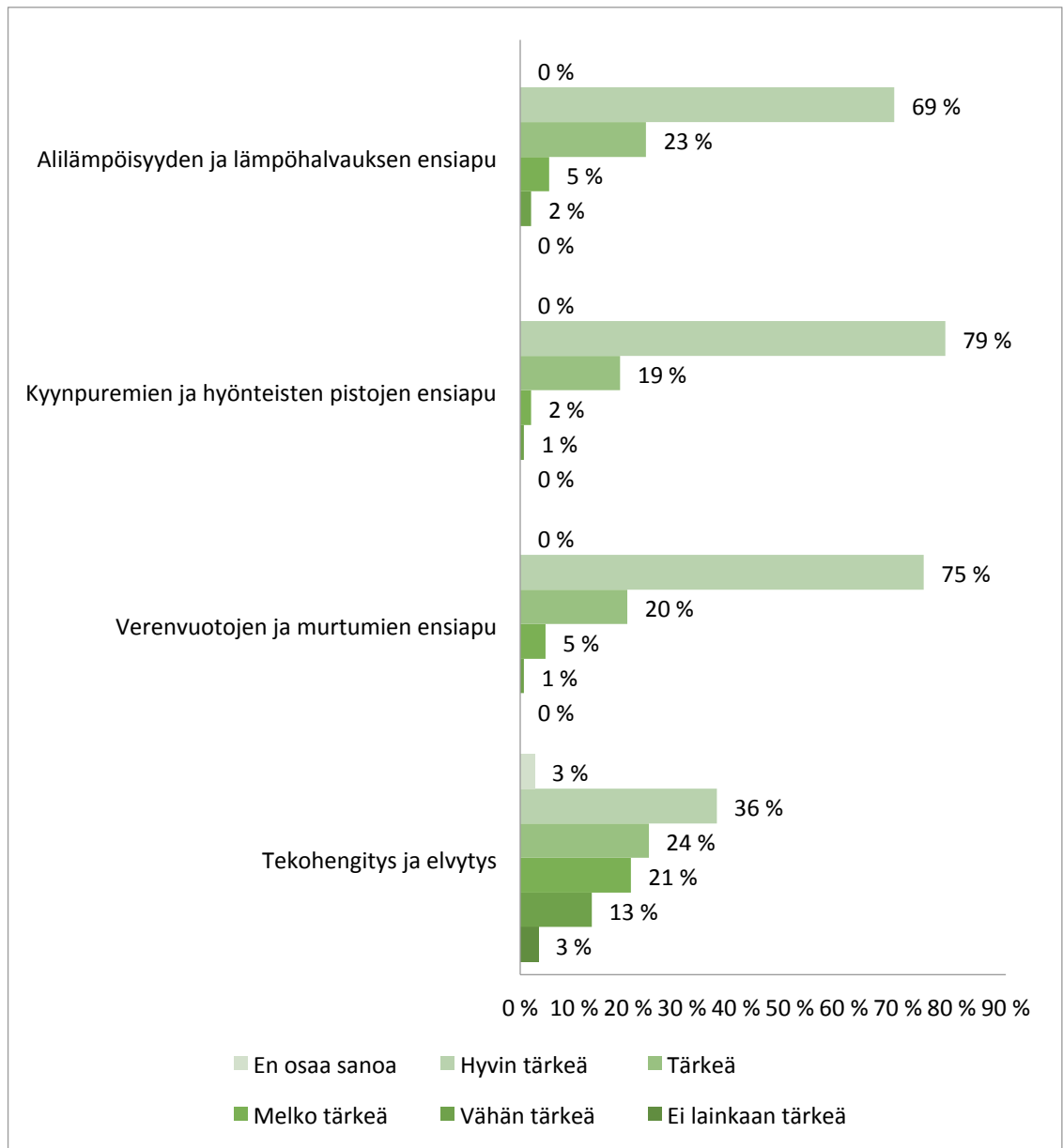
Kuva 18. Keskiarvojen poikkeavuudet sisällön toiveissa ja itsearvioinnissa (N=151)

Kuvan 18 käyristä voidaan huomata, että kyselyyn vastanneet pelastuskoiraohjaajat olivat lähes kaikilla osa-alueilla arvioineet osaamisensa (alempi käyrä) heikommaksi kuin kyseisen osa-alueen tärkeyden koulutuksen sisältönä (ylempi käyrä). Suurimmas- sa osassa osa-alueita keskiarvot olivat yhtä kaukana toisistaan. Huomion arvioista on, että palovammojen ensiaputaidot arvioitiin samalle tasolle kuin niiden koulutukselli- nen tarve. Toisaalta kaukana toisistaan olivat lämpötilojen aiheuttamien vammojen koettu tärkeys koulutuksessa ja arvioitu oma osaaminen.

7.5 Koiran ensiapu

Pelastuskoiraohjaajille suunnatussa kyselyssä selvitettiin myös, kokevatko pelastus- koiraohjaajat koiran ensiapukurssin järjestämisen tarpeelliseksi. 93 % vastaajista oli kurssin tarpeellisuuden kannalla.

Kyselyssä selvitettiin myös, mitä osa-alueita pelastuskoiraohjaajat pitävät tärkeinä koiran ensiavussa. Eri osa-alueita arvioitiin Likertin asteikolle asetetuilla vastausvaihtoehdoilla *hyvin tärkeä, tärkeä, melko tärkeä, vähän tärkeä, ei lainkaan tärkeä ja en osaa sanoa*. Kuvassa 19 esitetään pelastuskoiraohjaajien vastaukset eri osa-alueiden tärkeydestä.

Kuva 19. Koiran ensivun tärkeys pelastuskoiraohjaajien mielestä (n=151)

Alilämpöisyyden ja lämpöhalvauksen ensivun suurin osa arvioi hyvin tärkeäksi (69 %) tai tärkeäksi (23 %). Kyynpuremien ja hyönteisten pistojen ensivun kohdalla oli samankaltaisia tuloksia: suurin osa arvioi sen hyvin tärkeäksi (79 %). Verenvuotojen ja murtumien ensiapu oli hyvin tärkeää 75 % mielestä ja tärkeää 20 % mielestä. Tekohengitys ja elvytys jakoivat mielipiteitä laajemmalle skaalalle. 36 % vastaajista piti sitä hyvin tärkeänä, 24 % tärkeänä ja 21 % melko tärkeänä. Vähän tärkeänä tätä osaluuetta piti 13 % ja ei lainkaan tärkeänä 3 % vastaajista.

7.6 Kysely pelastuskoirayhdistyksille

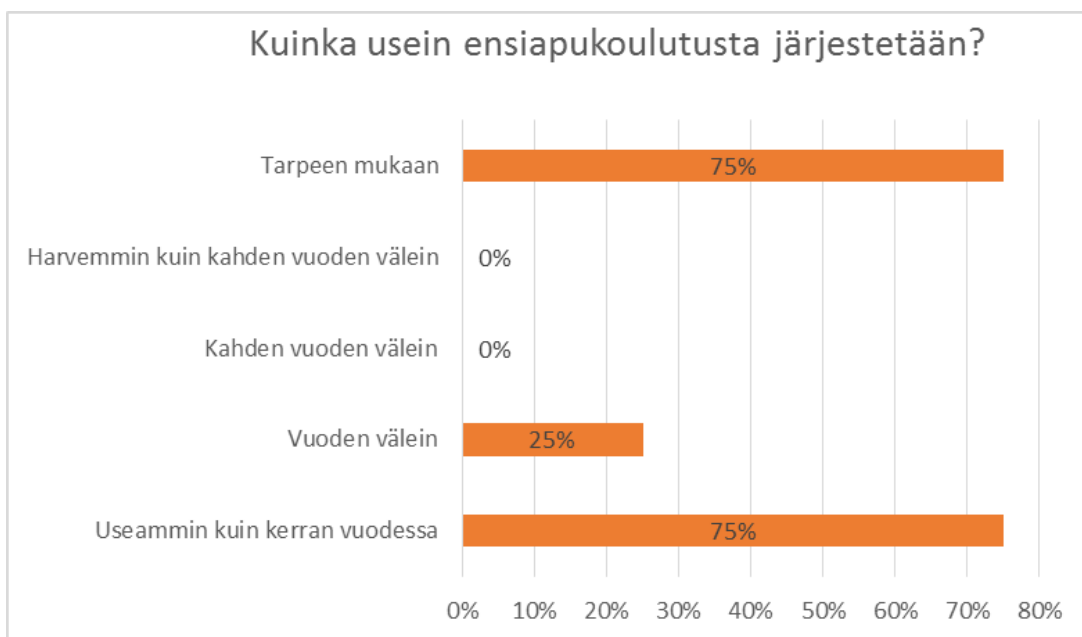
Pelastuskoirayhdistyksille suunnattu, taustoittava kysely lähetettiin jokaiselle Suomen Pelastuskoiraliiton alaiselle yhdistykselle. Kymmenen yhdistyksen edustajaa vastasi kyselyyn määräaikaan mennessä. Kysely oli laadittu kartoittamaan tämänhetkistä ensiapukoulutustilannetta eri yhdistyksissä. Lisäksi kyselyssä selvitettiin yhdistysten hälytysryhmien kokemuksia etsinnöissä vastaan tulleista ensiaputaitoja vaatineista tilanteista. Kysymykset oli laadittu niin, että vastaaja pystyi valitsemaan joka kysymykseen useamman sopivan vastausvaihtoehdon.

Kuten kuvassa 20 on esitetty, suurimmassa osassa pelastuskoirayhdistyksiä (70 %) jäsenistö hakeutuu ensiapukoulutukseen itsenäisesti. Osassa yhdistyksiä (30 %) ensiapukoulutusta järjestettiin yhdessä jonkun muun tahon kanssa. Yhteistyötä tehtiin kaikissa tapauksissa Suomen Punaisen Ristin oman alueen alajaoston kanssa. Yhdessä vastanneista yhdistyksistä ensiapukoulutusta järjesti yksityinen taho.

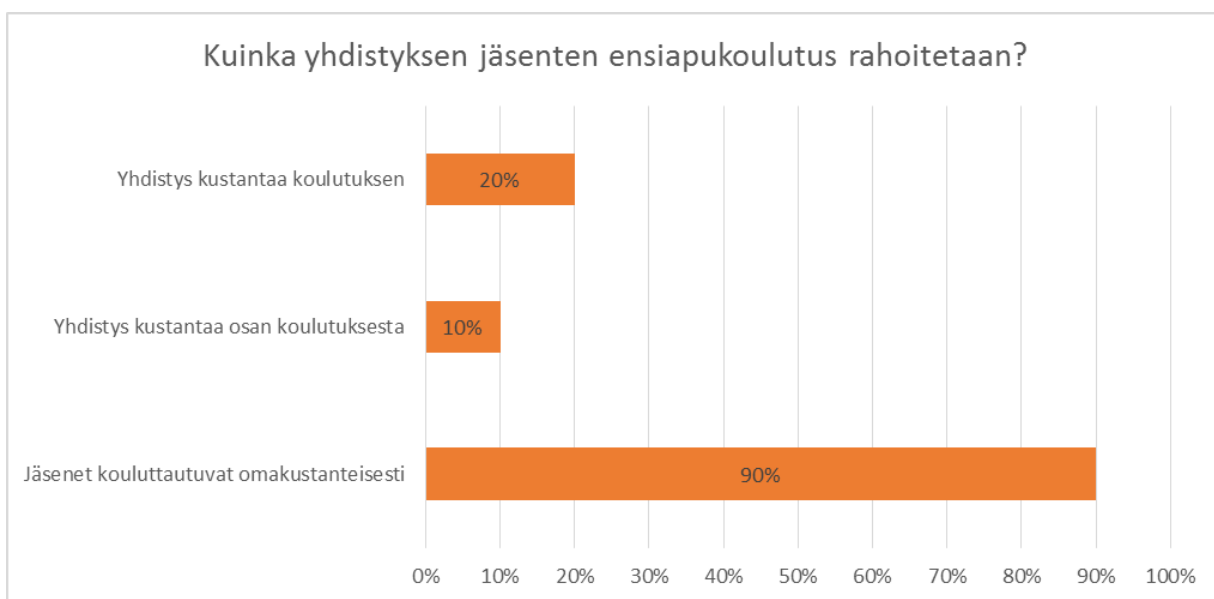
Kuva 20. Jäsenistön ensiapuvalmiuksista huolehtiminen (n=10)

Kolmessa neljästä yhdistyksestä ensiapukoulutusta järjestettiin tarpeen mukaan. Yhtä monessa yhdistyksessä koulutusta järjestettiin useammin kuin kerran vuodessa. Kuvassa 21 esitetään, kuinka usein ensiapukoulutusta järjestetään niissä yhdistyksissä, jotka järjestävät koulutusta itse tai yhteistyössä jonkun muun tahon kanssa.

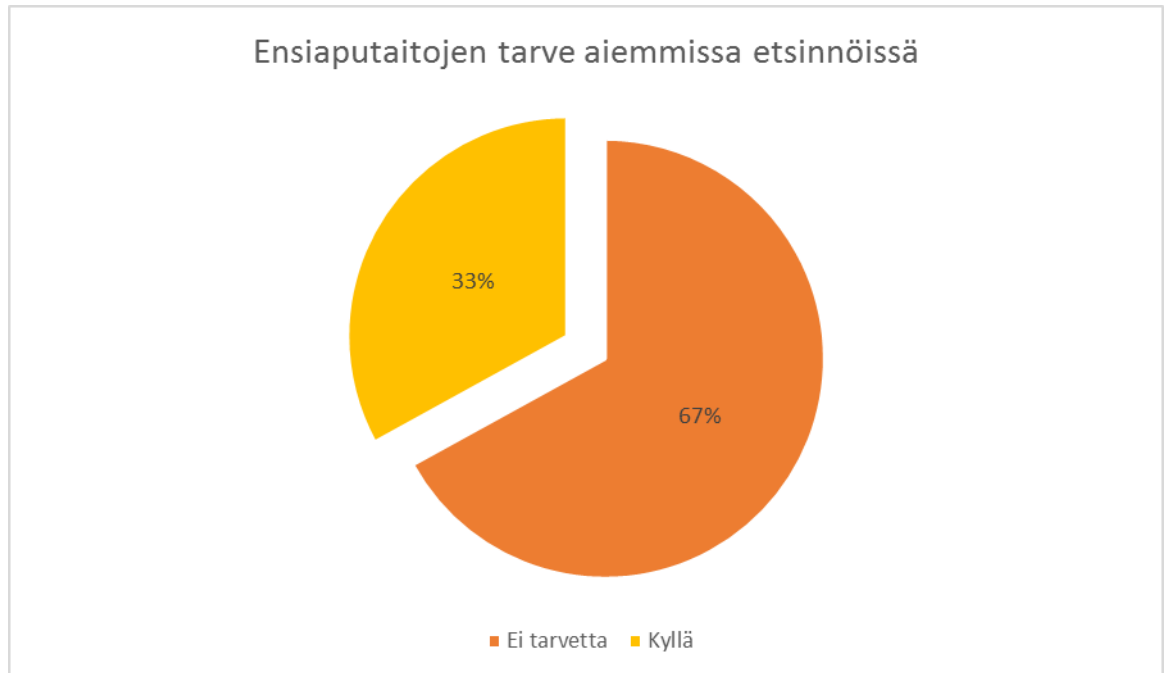
Kuva 21. Kuinka usein ensiapukoulutusta järjestetään? (n=4)

Suurimmassa osassa vastanneista yhdistyksistä (90 %) jäsenet rahoittavat ensiapukoulutuksensa itse. Osa yhdistyksistä osallistuu kustannuksiin joko maksamalla koulutuksen osittain (10 % vastaajista) tai kokonaan (20 % vastaajista). Kuvassa 22 selvitetään koulutuksen rahoitusta.

Kuva 22. Ensiapukoulutuksen rahoitus (n=10)

Aiemmissa etsinnöissä 67 %:lla vastanneiden yhdistysten hälytysryhmistä ei ollut tullut vastaan tilanteita, joissa olisi tarvittu ensiaputaitoja (Kuva 23).

Kuva 23. Ensiaputaitojen tarve aiemmissa etsinnöissä (n=9)

Kolmessa yhdistyksessä oli tarvittu ensiaputaitoja etsintöjen aikana. Kaikissa kolmessa tapauksessa etsitty henkilö löytyi kylmettyneenä, mutta muuten hyvissä voimissa. Lämpöpeitto oli ollut ainoa tarvittava ensiapuväline näissä tapauksissa. Vastajat kuvasivat etsijöiden tehneen tilannearvion ja hätäilmoituksen. Muutama vastaaja kertoi etsinnän päättyneen henkilön löytymiseen menehtyneenä, jolloin ensiaputaitoja ei ole luonnollisestikaan tarvittu.

8 POHDINTA

8.1 Tulosten tarkastelu

Tutkimuksessa kävi ilmi, että pelastuskoiraohjaajat kokivat ensiaputaitojen koulutuksen tärkeänä. Lähes kaikki vastanneet (96 %) kokivat, että ensiapukoulutukselle on tarvetta.

Suurimman osan ensiapukoulutuksen osa-alueista ohjaajat arvioivat hyvin tärkeiksi. Tärkeimmiksi koettuina osa-alueina esille nousivat lämpötilojen aiheuttamat tilanteet, loukkaantuneen nosto ja siirto, tuki- ja liikuntaelinvammojen hoito, aikuisen puhalluspainelu-elvytys sekä haavojen ja verenvuotojen hoito. Nämä tulokset tukivat tutkimuksen tekijöiden ennakkokäsityksiä etsinnöissä mahdollisesti vastaan tulevista ensiaputilanteista. Etsinnöissä olosuhteet voivat vaihdella helteestä pakkaseen ja keskipäivästä yön pimeimpään hetkeen sekä maasto kaupungin keskustasta ryteikköiseen erämaahan. Kadonneen henkilön löytyessä on tärkeää tietää, kuinka häntä voi liikutella ja kuinka mahdollisia vammoja tulee hoitaa. Ei ole myöskään ennen kuulumatonta, että joku etsijöistä tarvitsee ensiapua astuttuaan kivenkoloon tai saatuaan lämpöhalvauksen pitkän päivän päätteeksi.

Jokaisella ensiavun osa-alueella vastanneet arvioivat koulutuksen tärkeämmäksi kuin oman osaamisensa. Selkeimmät erot itsearvioinnissa ja koulutuksen koetussa tärkeydessä ilmenivät myrkytyspotilaiden ja mielenterveyspotilaiden erityistilanteissa. Näillä alueilla pelastuskoiraohjaajat kokivat osaamisensa olevan kaikkein heikointa. Ensiapukoulutus näillä ensiavun osa-alueilla koettiin hyvin tärkeäksi. Mielenterveyden erityistilanteet ovat monesti maallikoille hankalia hetkiä. Etsinnöissä kohdataan usein myös kadonneen henkilön huolestuneita omaisia, joiden kanssa toimimista olisi hyvä harjoitella.

Tällä hetkellä suurimmassa osassa pelastuskoirayhdistyksiä jäsenet hakeutuvat ensiapukursseille itsenäisesti ja maksavat koulutuksensa itse. Joissakin yhdistyksissä järjestetään ensiapukoulutusta yhdessä ulkopuolisen tahon, useimmiten paikallisen Punaisen ristin aluejaoston kanssa. Tällainen yhteistyö on mielekästä ja palvelee hyvin molempien osapuolien tarpeita.

Enemmistöllä pelastuskoirayhdistysten jäsenistä oli aiempaa ensiapukoulutusta. Suuri osa oli käynyt Suomen Punaisen Ristin hätäensiavun, EA1- tai EA2- kurssin. Moni vastanneista koki aiemmasta ensiapukoulutustaustastaan huolimatta, että koulutuksen järjestäminen olisi tarpeellista. Oman yhdistyksensä hälytysryhmässä toimivilla oli lähes kaikilla vähintään EA1-kurssi käytynä, kuten Vapaaehtoisen pelastuspalvelun kriteerit määräävät. Kuitenkin hälytysryhmään kuuluvissa oli muutama henkilö, joilla ei ollut mitään aikaisempaa ensiapukoulutusta.

Huomattavaa on, että suurin osa pelastuskoirayhdistysten jäsenille suunnattuun kyselyyn vastanneista ei ollut koskaan tarvinnut ensiaputaitoja etsintöjen aikana. Pelastuskoirayhdistyksille lähetetyssä taustakyselyssä mainittiin muutama etsintätilanne, joissa ensiaputaitoja oli tarvittu. Kysymykseen vastaamiseen voi vaikuttaa se, että yleisesti ihmisten käsitys ensiapua vaativista tilanteista vaihtelee. Kysymyksessä ei ollut määriteltä tarkemmin, millainen tilanne luetaan ensiaputilanteeksi eikä mitä ensiaputaidot tarkoittavat. Jotkut voivat lukea tilanearvion ja hätäilmoituksen tekemisen ensiavuksi, toiset laskevat vasta elvytystoimet ensiaputoimien piiriin. Näin ollen vastaamiseen tarvittava määrittely jäi jokaisen vastaajan itse suoritettavaksi. Ensiaputilanteiden vähyyteen vaikuttaa myös se valitettava tosiseikka, että etsinnät päästään usein aloittamaan niin myöhään, että etsittävä henkilö löytyy menehtyneenä. Suomen ilmasto-olosuhteet heikentävät kadonneen, etenkin lapsen tai vanhuksen selviämismahdollisuuksia ja epävarmuus etsittävän henkilön kulkusuunnasta tai katoamisajankohdasta myöhästyttävät etsinnän käyntiin saamista.

Kuten tutkimustuloksetkin antavat ymmärtää, kokevat pelastuskoiraohjaajat myös koiran ensiavun taitamisen tärkeäksi. Etsintämaastoista voi olla pitkä matka eläinlääkäriin, joten sairastuneen tai loukkaantuneen koiran ensiaputoimet tulee voida aloittaa jo paikan päällä. Tutkimuksen tuloksissa hieman yllättävää oli, kuinka moni vastaaja arvioi osa-alueen 'koiran tekohengitys ja elvytys' vähän tai ei lainkaan tärkeäksi. Tämä voi johtua siitä harhaluulosta, että koiran elvytys on turhaa tai maallikolle liian vaikeaa. Tässä olisikin selkeä koulutustarve jatkossa.

Suomessa ei ole tehty aikaisempia tutkimuksia samasta aiheesta. Kahdesta kansainvälisestä tutkimuksesta, joissa oli tutkittu pelastusoperaatioiden käynnistymiseen johtaneita syitä, voi saada joitain viitteitä. Uudessa-Seelannissa tehdyssä tutkimuksessa todettiin, että suurin syy pelastustoimintojen käynnistymiseen olivat traumaperäiset on-

nettomuudet, kuten kaatumiset, nilkan nyrjähtämiset ja liukastumiset (Visser & Campbell 2014). Sama oli todettavissa myös skotlantilaisessa vastaavassa tutkimuksessa (Hearn 2002). Tuki- ja liikuntaelinten ensiaputaitonsa pelastuskoiraohjaajat arvioivat hyväksi tai melko hyväksi. Koulutusta tälle osa-alueelle tärkeänä pitivät puolet vastanneista. Koulutuksen tärkeys arvioitiin korkeammalle kuin omat ensiaputaidot. Kyselyssä ei tullut ilmi yhtäkään tapausta, jossa kyseisiä taitoja olisi tarvittu. Otanta oli kuitenkin hyvin pieni.

Uusiseelantilaisen tutkimuksen mukaan dementia oli myös yleinen pelastusoperaatioiden käynnistymisen syy. Tässä opinnäytetyössä ei eritelty dementiaa omaksi ensiaputaitoja vaativaksi tilanteeksi. Sydän- ja verisuonitaudit olivat yleinen ei-traumaattinen syy pelastusoperaatioiden käynnistymiseen kummassakin kansainvälisessä tutkimuksessa. Tässä opinnäytetyössä ei erityisesti ollut eritelty sydän- ja verisuonisairauksia omaan ensiapuryhmäänsä, joten vertaaminen näiden kahden välillä on mahdotonta. Tulee kuitenkin huomioida se, että skotlantilaisessa ja uusi-seelantilaisessa tutkimuksessa ei puhuttu kadonneiden ihmisten etsinnästä yleensä, vaan kaukaisilla alueilla, vaikeakulkuisessa maastossa tapahtuneista pelastusoperaatioista. Täten suoraa vertausta näiden kanssa ei voida tehdä.

8.2 Tutkimuksen luotettavuus

Tehdyn tutkimuksen luotettavuutta on arvioitava jokaisessa yksittäisessä tutkimuksessa, koska kaikessa tutkimustoiminnassa tietysti pyritään välttämään virheitä. Määrällisen tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa käytetään termejä reliabiliteetti ja validiteetti. (Vilka 2007, 149.)

Reliabiliteetti tarkoittaa tutkimuksen tulosten pysyvyyttä eli tutkimuksen kykyä antaa tuloksia, jotka eivät ole sattumanvaraisia. Jos mittaus toistettaisiin käyttäen tutkimuksessa määriteltyjä keinoja, saataisiin samat tulokset tutkijasta riippumatta. Tutkimuksen tarkkuutta arvioidaan tarkastelemalla esimerkiksi otosta, vastausprosenttia ja mitausvirheitä. (Vilka 2007, 149–150.)

Tässä tutkimuksessa otos oli sama kuin perusjoukko eli tutkimuksessa käytettiin kokonaisotosta. Perusjoukoksi valittiin pelastuskoirayhdistysten jäsenet ja kyselylomake pyrittiin välittämään jokaiselle jäsenelle. Vastaajien tavoittamista tutkimuksessa hankaloitti se, että pelastuskoirayhdistysten jäsenten yhteystietoja ei ole julkisesti saata-

villa. Ainoa tapa tavoittaa jäsenet oli lähettää kyselylomakkeet yhdistysten puheenjohtajille, joiden yhteystiedot löytyvät Suomen Pelastuskoiraliiton rekisteristä, ja pyytää heitä välittämään kyselyt jäsenilleen. Näin ollen vastaajakadon kohdalla jää epäselväksi, kuinka suuri osa vastaajista ei ollut saanut kyselylomaketta lainkaan ja kuinka suuri osa oli vain päättänyt jättää vastaamatta. Vastaajien tavoittamista pyrittiin parantamaan lisäämällä Suomen Pelastuskoiraliiton internetsivuille avoin linkki kyselyyn.

Vastausprosentti jäsenkyselyssä oli 17,4 % ja yhdistyskyselyssä 38,5 %. Vastajamäärää olisi voitu saada suuremmaksi lisäämällä vastausaikaa. Nyt aikaa annettiin kaksi viikkoa ja puheenjohtajille lähetetyn muistutusviestin jälkeen pari päivää lisää. Vastausajan päätyttyä huomattiin myös, että eräästä yhdistyksestä oli otettu yhteyttä Suomen Pelastuskoiraliittoon tutkimuksen tekijöiden yhteystietoja varten. Yhdistyksen edustajat eivät olleet teknisistä vaikeuksista johtuen saaneet avattua kyselylomaketta. Tutkimuksen tekijöiden yhteystiedot olisivat olleet saatavissa saateviestistä, jonka nähdäkseen vastaanottajan oli avattava kyselylomake. Tutkimuksen luotettavuutta olisi parantanut vastaajien mahdollisuus ottaa yhteyttä tutkijoihin tarkentavia kysymyksiä ja ohjeita varten.

Validiteetilla tarkoitetaan tutkimuksen paikkansapitävyyttä, eli saatiinko mitattua sitä, mitä oli tarkoituskin mitata. Tutkijan on kyettävä muuttamaan tutkimukseen kerätty teoreettinen tieto arkikielelle ja siirrettävä se ymmärrettävässä muodossa mittariin. Validissa tutkimuksessa ei esiinny systemaattisia virheitä eikä tutkija ole joutunut harhaan käsitteiden tasolla. (Vilka 2007, 150.) Tätä opinnäytetyötä varten laadituissa kyselylomakkeissa pyrittiin käyttämään selkeitä, helposti ymmärrettäviä termejä. Kyselylomakkeet myös esiteltiin ennen vastaajille lähettämistä mahdollisten virheiden ja epäselvyyksien havaitsemiseksi. Kyselylomakkeiden mukaan liitettiin saatekirje, jossa kerrottiin opinnäytetyön tarkoituksesta ja annettiin lisätietoa kyselyyn vastaamisesta. Näin toimimalla pyrittiin välttämään väärinymmärrysten mahdollisuus ja varmistamaan, että kyselyihin saatavat vastaukset ovat tutkimuksen kannalta päteviä.

8.3 Tutkimuksen eettisyys

Tutkimus pyrittiin tekemään tieteen eettisten arvojen mukaisesti. Eettisyys on tiedemaailmassa useimmiten normatiivista etiikkaa. Sillä tarkoitetaan oikeita sääntöjä, joita tutkijoiden tulee noudattaa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 212.). Tutkimuksen tavoitteet ja kysymyksenasettelut, saatujen tulosten esittäminen ja säilytys eivät saa loukata tutkit-

tavia, tiedeyhteisöä eikä hyvää tieteellistä tapaa. (Vilka 2007, 90.) Opinnäytetyö tehtiin kunnioittaen näitä peruskäsitteitä.

Tutkimuksessa säilytettiin vastaajien anonymiteetti. Pelastuskoiraohjaajille suunnatussa kyselyssä henkilötietoja ei kysytty. Myös muista henkilötietokysymyksistä, kuten sukupuoli- ja ikäkysymyksistä, pidättäydyttiin. Tutkimuksissa usein ihmisten yksityisyys on tutkimuksen kohteena. Tällöin voidaan aiheesta riippuen olla myös arkaluonteisilla alueilla. (Kuula 2011, 75.) Pelastuskoirayhdistyksille suunnatussa lomakkeessa oli tarpeellista saada tietoon alayhdistysten kontaktihenkilöiden sähköpostiosoitteet. Näitä tietoja ei kuitenkaan ole tutkimukseen lisätty, eikä niitä ole käytetty aineiston analyysissä.

Tutkimuksessa huomioitiin myös henkilötietoja koskeva lainsäädäntö. Suomessa yksityisyyden suojaa ohjaa myös henkilötietolaki 1999/523. Lain pykälä 14 määrittelee tieteellisessä tutkimuksessa käytettävien henkilötietojen laillisuutta. Siinä sanotaan, että henkilötietoja voidaan käyttää, jos tutkimusta ei ole mahdollista suorittaa ilman henkilötietojen tutkimista, tutkimus perustuu tutkimussuunnitelmaan ja sillä on vastuullinen johtaja, henkilötieto siirtyy vain tutkimusta varten, eikä tietoja luovuteta ulkopuolisille, dokumentit kirjoitetaan sellaiseen muotoon, etteivät henkilötiedot ole tunnistettavissa. (Henkilötietolaki 523/1999) Yksityisyyden suoja on taattu myös perustuslain pykälässä 10 (Mäkinen 2006, 146).

Tutkimustulokset ja työprosessi raportoitiin mahdollisimman avoimesti ottaen huomioon tutkimuksen puutteellisuudet. Tutkimuksessa tulisi aina toimia avoimesti, koska saadut tiedot julkaistaan. (Mäkinen 2006, 121). Plagiointia ei opinnäytetyössä tehty. Plagioinnilla tarkoitetaan toisen henkilön tekemän materiaalin käyttöä ilman, että siitä asianmukaisesti ilmoitetaan kenen tekstejä alun perin on lainattu (Mäkinen 2006, 158). Opinnäytetyö tarkistettiin Urkund-ohjelmalla. Ohjelman tarkoitus on jäljittää plagiointi sille annetusta tekstistä.

8.4 Käytettävyys ja kehittämissuhteita

Tälle opinnäytetyölle oli selkeä tarve ja tilaus. Tutkimuksen tekijöiden oli alun perin tarkoitus suunnitella ja järjestää ensiapukoulutus erään pelastuskoirayhdistyksen jäsenille, mutta Suomen pelastuskoiraliiton taholta nousi toive laajemmasta, koko pelastuskoiraohjaajistoa hyödyttävästä tutkimuksesta. Kuten tässä tutkimuksessakin käy

ilmi, on pelastuskoirayhdistysten ensiapukoulutustilanteessa selkeitä eroja. Koko maan kattavalle, juuri pelastuskoiraohjaajille räätälöidylle ensiapukoulutukselle olisi selvästi tarvetta.

Opinnäytetyön tilaajan kanssa heräsi keskustelua siitä, voisiko tutkimuksen tuloksia hyödyntää koko Vapaaehtoisen pelastuspalvelun vapaaehtoisten koulutuksen suunnittelussa. Opinnäytetyössä keskitytään vapaaehtoisista etsintähenkilöistä ainoastaan pelastuskoiraohjaajiin otannan rajauksen vuoksi, mutta tutkimuksen tulokset ovat yleistettävissä koskemaan kaikkia vapaaehtoisia etsintöihin osallistuvia henkilöitä. Etsinnöissä mukana olevat henkilöt, esimerkiksi auto- ja jalkapartiot, toimivat samoissa olosuhteissa ja samoilla lähtökohdilla kuin koiranohjaajat. Ensiaputaidot ovat heille aivan yhtä tärkeitä. Ainoastaan koiran ensiapu-osio ei suoraan liity muiden vapaaehtoisten tarpeisiin.

Tutkimuksesta nousi esille muutama selkeä kehittämisselitys:

- Suomen Pelastuskoiraliitto sekä Vapaaehtoinen pelastuspalvelu voisivat hankkia jäsenilleen organisoitua ensiapukoulutusta, jonka sisältö olisi räätälöity etsinnöissä tarvittavien ensiaputaitojen mukaisesti.
- Etsintähenkilöstö hyötyisi järjestetystä ensiapukoulutuksesta.
- Tulevaisuudessa voitaisiin tutkia tarkemmin koiran ensiapukurssin järjestämisen tarvetta.

Ensimmäisenä kehittämisselityksenä todetaan tutkimuksessa saatujen tulosten perusteella, että Suomen Pelastuskoiraliitto ja Vapaaehtoinen pelastuspalvelu voisivat hankkia organisoitua ensiapukoulutusta vapaaehtoiselle etsintähenkilöstölle. Tämän ensiapukoulutuksen tulisi perustaa saatuun tietoon siitä, minkälaisia taitoja etsintähenkilöstö tarvitsee etsintöjen aikana. Tutkimustulosten perusteella tärkeimmiksi koettuja taitoja olisivat esimerkiksi lämpötilojen aiheuttamien vammojen (hypotermia, hypertermia) hoitoon liittyvät ensiaputaidot.

Suomen Pelastuskoiraliiton pelastuskoiraohjaajat ja muutkin vapaaehtoiset etsintähenkilöt hyötyisivät ensiapukoulutuksesta. Suurimassa osassa ensiaputaitojen osa-alueita etsintähenkilöt kokivat omien taitojensa olevan huomattavasti tasolla kuin niiden kou-

lutuksen tärkeys. Vaikka etsinnöissä vastaan tulleet ensiaputilanteet olivat tutkimuksen mukaan harvinaisia, niitä kuitenkin oli jonkin verran kohdattu. Henkeä pelastavat toimet tulisi usein aloittaa välittömästi, joten ensiaputaidot tulisi olla tuoreessa muistissa hätätilanteeseen jouduttaessa. Tämä puoltaa etsintähenkilöstön ensiapukoulutuksen tärkeyttä.

Tutkimuksessa kysyttiin lyhyesti myös koiran ensiavusta. Tutkimustuloksista kävi ilmi, että pelastuskoiraohjaajat kokevat koiran ensiapukoulutuksen tarpeelliseksi, mutta aihe vaatisi lisätutkimusta. Aihetta voisi tarjota opinnäytetyön pohjaksi esimerkiksi klinikkaeläintenhoitajaopiskelijoille.

Tutkimuksia etsintähenkilöstön ensiaputaidoista on hyvin vähän ja jatkotutkimuksia aiheesta tarvitaan. Tätä opinnäytetyötä voi tarvittaessa hyödyntää tulevissa tutkimuksissa. Tutkimusta voivat hyödyntää myös aiheesta muuten kiinnostuneet.

LÄHTEET

- Cleaver, B., Crawford, R. & Armstrong, V. 2006. First Aid Manual. London: Dorling Kindersley Limited.
- Fogle, B. 2013. Koirat - ensyklopedia. Helsinki: Readme.fi
- Haarni, J. Koiran käyttö etsinnässä. Luento. 26.4.2014. Ylöjärvi: Vapaaehtoisen pelastuspalvelun Koiran käyttö etsinnässä -kurssi.
- Haikka, S. 2009. Koiran uusi kotilääkäri. Helsinki: Gummerus Kustannus Oy.
- Hearns, S. 2002 The Scottish Mountain Rescue Study. Saatavissa: <http://emj.bmj.com/content/20/3/281.full> [viitattu 20.11.2014]
- Henkilötietolaki 22.4.1999/523.
- Holopainen. M, Pulkkinen. P, 2014, Tilastolliset menetelmät. Helsinki: Sanoma Pro Oy .
- Kankkunen, P. Vehviläinen-Julkunen, K. 2013 Tutkimus hoitotieteessä. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Korte, H. & Myllyrinne, K. 2012. Ensiapu. Espoo: Wellprint.
- Kuisma, M., Holmström, P., Porthan, K., Nurmi, J. & Taskinen, T. 2007. Ensihoito. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Kuosma, T. 2011. Kadonneet. Helsinki: Livres 'Belles Lettres'.
- Kuula, A. 2011. Tutkimusetiikka: aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.
- Kälviäinen,R., Ansakorpi, H., Flander, S., Immonen, A., Keränen, T., Kivistö, J. & Peltola, J. Päivitetty 2015. Epilepsian käypähoitosuositus. Helsinki: Lääkäriseura Duodecim. Saatavissa:

<http://www.kaypahoito.fi/web/kh/suosituksset/suositus?id=hoi50072> [viitattu 21.7.2014].

Laki lääketieteen tutkimuksesta 9.4.1999/488.

Mäkinen, O. 2006. Tutkimusetiikan ABC. Helsinki: Kustanneosakeyhtiö Tammi.

Nieminen, V. 2007. Pelastuskoiran koulutus. Helsinki: Art House Oy.

Poliisilaki 7.4.1995/493.

Poliisin ja vapaaehtoisjärjestöjen yhteistoiminta. 2013. Saatavissa:

http://www.vapepa.fi/sites/vapepa.fi/files/POLIISIN%20JA%20VAPAAEHTOISJ%20C3%84RJEST%20YHTEISTOIMINTA_2.pdf [viitattu 5.6.2014]

Sahi, Castren, Helistö & Kämäräinen 2015. Ensiapuopas. Saatavissa:

http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_teos=spr [viitattu 27.8.2014]

Sahi, Castren, Helistö & Kämäräinen 2008. Ensiapuopas. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim.

Suomen Pelastuskoiraliiton toiminta. 2014. Saatavissa:

<http://www.pelastuskoiraliitto.fi/home/toiminta> [viitattu 5.6.2014]

Suomen perustuslaki 11.6.1991/731.

Suomen Punainen Risti 2014. Historia – Punainen risti. Saatavissa :

<http://www.punainenristi.fi/tutustu-punaiseen-ristiin/historia> [viitattu 21.-24.7.2014]

Suomen Punainen Risti 2014. Ensiapukurssi 1. Saatavissa:

<https://www.punainenristi.fi/opi-ensiapua/kurssisisallot/ensiapukurssi-ea-1r-16-t> [viitattu 27.8.2014]

Suomen Punainen Risti 2014. Turvapassikoulutus. Saatavissa:

<https://www.punainenristi.fi/yrityksille/ensiapukurssit/turvapassih> [viitattu 27.8.2014]

Suomen Punainen Risti 2014. Kurssitapahtumat. Saatavissa:

<https://www.punainenristi.fi/events> [viitattu 27.8.2014]

Suomen Punainen Risti 2014. Ensiavun ja terveystiedon kouluttajan peruskoulutus.

Saatavissa: <https://www.punainenristi.fi/opi-ensiapua/kouluttajille/ensivun-ja-terveystiedon-kouluttajan-peruskoulutus> [viitattu 27.8.2014]

Tekijänoikeuslaki 8.7.1961/404.

Tieliikennelaki 3.4.1981/267.

Tietoa Vapepasta. 2014. Vapaaehtoinen Pelastuspalvelu. Saatavissa:

<http://www.vapepa.fi/vapaaehtoinen-pelastuspalvelu> [viitattu 5.6.2014].

Tykistöprikaatti 2012. Alokasinfo. Saatavissa

http://www.puolustusvoimat.fi/wcm/1d7563804983a7d2b918bf759929fd62/Tykistoprikaatti+Alokasinfo+1_12+web.pdf?MOD=AJPERES [viitattu 28.8.2014].

Viitala, E. 2005. Etsintäkoira. Kurikka: Doggie Style-kustannus.

Vilka, A. 2007. Tutki ja mittaa; määrällisen tutkimuksen peruskäsitteet. Helsinki: Kustanneosakeyhtiö Tammi.

Visser, J., Campbell, A. 2014. New Zealand land search and rescue operations: an analysis of medical and traumatic conditions. Saatavissa:

<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/25281590> [viitattu 20.11.2014]

Yliopistolaki 24.7.2009/558.

LIITTEET

Liite 1. Kyselylomakkeet

Kysely pelastuskoiraohjaajille

1. Minkä pelastuskoirayhdistyksen jäsen olet?

- Espoon Seudun Pelastusalan Yhdistys ry - pelastuskoiraosasto
- Etelä-Savon Etsintäkoirat ry
- Itä-Hämeen Etsintäkoirat ry
- Keski-Suomen Pelastuskoirat ry
- Kouvolan Etsintäkoirat ry
- Kotkan Pelastuskoirayhdistys ry
- Kuusamon Pelastuskoirat ry
- Kymenlaakson Etsintäkoirat ry
- Lahden Seudun Etsintäkoirat ry
- Länsirannikon Pelastuskoirat ry
- Länsi-Uudenmaan Pelastuskoirayhdistys ry
- Länsi-Uudenmaan koirayhdistys ry - pelastuskoiraosasto
- Mikkelin Seudun Pelastuskoirat ry
- Oulun Läänin Pelastuskoirayhdistys ry
- Oulun Seudun Etsintäkoirat ry
- Ounasjokilaakson kennelkerho pelastuskoiraryhmä
- Myrskylän Pelastuskoirat ry
- Päijät-Hämeen Pelastuskoirat ry
- Raaseporin Pelastuskoirat ry
- Saimaan Pelastuskoirat ry
- Tampereen Seudun Etsintäkoirat ry
- Uudenmaan Pelastuskoirat ry
- Uudenmaan pelastusliitto- Itä-Uusimaa ry - pelastuskoiraosasto
- Varsinais-Suomen Pelastuskoirat ry
- Ylläksen koirakerho ry

Ålands Räddningshundklubb rf

2. Kuulutko yhdistyksenne hälytysryhmään?

- Kyllä
 Ei

Vastaa seuraavaan kysymykseen, jos kuulut yhdistyksenne hälytysryhmään

3. Kuinka kauan olet kuulunut hälytysryhmään?

- Alle vuoden
 1-2 vuotta
 2-5 vuotta
 Yli 5 vuotta

4. Oletko ollut mukana etsinnöissä?

- Kyllä
 Ei

Vastaa kysymykseen, jos olet ollut mukana etsinnöissä

5. Oletko tarvinnut ensiaputaitoja etsinnöissä?

- Kyllä
 Ei

6. Missä tehtävissä olet toiminut etsinnän aikana?

- Koiranohjaaja
 Suunnistaja
 Ensiapuvastaava
 Yhteyshenkilö/ryhmänohjaaja
 Muu

7. Onko sinulla aikaisempaa ensiapukoulutusta?

- Ei mitään
 Hätäensiapu
 EA1
 EA2

Silmä-, korva- ja nenätapaturmien hoito	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Puremien ja pistojen hoito	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Myrkytyspotilaan ensiapu	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mielenterveyden erityistilanteet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Loukkaantuneen siirto ja nosto	☐	☐	☐	☐	☐	☐

12. Mitä pelastuskoiraohjaajille/etsintähenkilöstölle suunnatun ensiapukoulutuksen tulisi mielestäsi sisältää?

Aseta eri ensiaputaitojen osa-alueet tärkeysjärjestykseen.

	Ei lainkaan tärkeä	Vähän tärkeä	Melko tärkeä	Tärkeä	Hyvin tärkeä	En osaa sanoa
Lapsen puhallus-paineluevitys	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Aikuisen puhallus-paineluevitys	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Haavojen ja verenvuotojen hoito	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tuki- ja liikuntaelinten vammojen hoito	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Palovammojen ensiapu	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Lämpötilojen aiheuttamien vammojen ensiapu (lämpöhalvaus, paleltumat)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Silmä-, korva- ja nenätapaturmien hoito	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Puremien ja pistojen hoito	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Myrkytyspotilaan ensiapu	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mielenterveyden erityistilanteet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Loukkaantuneen siirto ja nosto	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Koiran ensiapu

13. Olisiko mielestänne tarpeellista järjestää **koiran ensiapukurssi?**

- Ei
 Kyllä

14. Mitä koiran ensiapukurssin tulisi mielestäsi sisältää?

Aseta eri ensiaputaitojen osa-alueet tärkeysjärjestykseen.

Ei lainkaan tärkeä	Vähän tärkeä	Melko tärkeä	Tärkeä	Hyvin tärkeä	En osaa sanoa
--------------------	--------------	--------------	--------	--------------	---------------

Kartoitus pelastuskoiraohjaajien ensiapukoulutustarpeista

1. Taustatiedot

Yhdistyksen nimi	<input type="text"/>
Vastuuhenkilön nimi	<input type="text"/>
Vastuuhenkilön asema yhdistyksessä (esim. pj, sihteeri)	<input type="text"/>
Sähköposti	<input type="text"/>
Puhelinnumero	<input type="text"/>
Yhdistyksen jäsenmäärä	<input type="text"/>
Hälytysryhmän henkilömäärä	<input type="text"/>
Hälytysryhmän koiramäärä	<input type="text"/>

2. Onko yhdistyksenne hälytysryhmä ollut mukana etsinnöissä, joissa on ollut tarvetta ensiavulle?

Kerro millainen tilanne oli.

3. Millaisia ensiaputaitoja tarvittiin?

Esimerkiksi tilanearvio, käytännön taidot (elvytys, vammojen tukeminen jne).

4. Millaisia ensiapuvälineitä tarvittiin?

Esimerkiksi sidetarpeet, lämpöpeitto.

5. Kuinka yhdistyksessänne on huolehdittu jäsenistön ensiapuvalmiuksista?

Valitse sopivat vaihtoehdot

- Yhdistys järjestää ensiapukoulutusta itse
- Yhdistys järjestää ensiapukoulutusta yhteistyössä jonkun muun tahon kanssa, minkä?
- Ulkopuolinen taho järjestää yhdistyksen jäsenistölle suunnatun koulutuksen
- Jäsenistö hakeutuu koulutukseen itsenäisesti

Jos yhdistys järjestää ensiapukoulutusta itse, vastaa seuraavaan kysymykseen.

6. Kuinka usein ensiapukoulutusta järjestetään?

- Useammin kuin kerran vuodessa
- Vuoden välein
- Kahden vuoden välein
- Harvemmin kuin kahden vuoden välein
- Tarpeen mukaan

7. Kuinka yhdistyksen jäsenten ensiapukoulutus rahoitetaan?

- Jäsenet kouluttautuvat omakustanteisesti
- Yhdistys kustantaa osan koulutuksesta
- Yhdistys kustantaa koulutuksen

Liite 2. Saatekirje 1

Hei,

Olemme ensihoidon opiskelijoita Kymenlaakson ammattikorkeakoulusta. Teemme Suomen pelastuskoiraliitolle opinnäytetyötä aiheesta pelastuskoiraohjaajien ensiaputaidot ja niihin liittyvän koulutuksen tarve. Pyrimme kartoittamaan pelastuskoiraohjaajien ensiapukoulutuksen tarvetta kyselylomakkeella osana opinnäytetyötämme. Tähän pyydämme teidän vastaustanne.

Vastaaminen vie vain muutaman minuutin. Opinnäytetyön pohjalta Suomen pelastuskoiraliitto pyrkii järjestämään pelastuskoiraohjaajien ja muiden vapaaehtoisen etsintähenkilöstön tarpeisiin suunnitellun ensiapukoulutuksen. Vastaamalla kyselyyn pääsette vaikuttamaan ensiapukoulutuksen suunnitteluun ja sisältöön.

Tähän kyselyyn toivomme vastausta yhdistyksenne puheenjohtajalta tai muulta toiminnasta vastaavalta henkilöltä. Vastauksesta tulee ilmi yhdistyksen yhteinen kanta. Olemme lähettäneet teille myös toisen kyselylomakkeen, johon toivomme vastauksia mahdollisimman monelta yhdistyksen jäseneltä.

Kiitos vastauksestanne.

Terveisin
Atte Mikkola
Tiia Mononen

Liite 3. Saatekirje 2

Hei,

Olemme ensihoidon opiskelijoita Kymenlaakson ammattikorkeakoulusta. Teemme Suomen pelastuskoiraliitolle opinnäytetyötä aiheesta pelastuskoiraohjaajien ensiaputaidot ja niihin liittyvän koulutuksen tarve. Pyrimme kartoittamaan pelastuskoiraohjaajien ensiapukoulutuksen tarvetta kyselylomakkeella osana opinnäytetyötämme. Tähän pyydämme teidän vastaustanne.

Vastaaminen vie vain muutaman minuutin. Opinnäytetyön pohjalta Suomen pelastuskoiraliitto pyrkii järjestämään pelastuskoiraohjaajien ja muiden vapaaehtoisen etsintähenkilöstön tarpeisiin suunnitellun ensiapukoulutuksen. Vastaamalla kyselyyn pääsette vaikuttamaan ensiapukoulutuksen suunnitteluun ja sisältöön.

Kiitos vastauksestanne.

Terveisin
Atte Mikkola
Tiia Mononen

Liite 4. Tutkimustaulukko

Tutkimus	Tarkoitus	Menetelmä	Otanta	Tutkimustulokset
Visser, J., Campbell, A. 2014 New Zealand land search and rescue operations: an analysis of medical and traumatic conditions	Tutkimuksessa kartoitettiin Uudessa Seelannissa tapahtuneita maapelastusoperaatiota. Tarkoituksena oli selvittää minkälaisia syitä pelastusoperaatioiden käynnistymiseen oli	Kvantitatiivinen tutkimus	1490 pelastusoperaatiota , joista 611 täytti tutkimuskriteerit	Traumat olivat yleisimpiä syitä pelastusoperaatioiden käynnistymiselle. Yleisiä olivat myös rintakipu, kollapsi ja dehydraatio. Tutkimuksessa todettiin, että etsintähenkilöstö kohtaa useita erilaisia ensiaputilanteita ja ensiapukoulutukselle ja välineistölle on tarvetta.

<p>Hearns, S. 2002 The Scot- tish Mountain Rescue Study</p>	<p>Tutkimuksessa kar- toitettiin Skotlannin vuoristoilla tapah- tuneita ensiaputi- lanteita. Tarkoituk- sena oli selvittää minkälaisia en- siaputilanteita niis- sä tarvittiin</p>	<p>Kvantitatiivinen tutkimus</p>	<p>622 potilasta, jolla 333 oli jo- kin vamma tai sairaus, jonka takia pelastus- toiminnat käyn- nistettiin</p>	<p>Yleisin syy pelas- tusoperaatioon oli traumat. Suurin osa niistä, oli nyrjäh- dyksiä ja murtu- mia. Yleisin ei- traumaattinen syy oli epilepsiakohta- ukset ja rintakipu. Tutkimuksessa todettiin, että en- siaputaidoille ja niiden jatkuvalla harjoittelukselle on tarvetta.</p>
---	--	--------------------------------------	---	---